

DESCONSTRUCCIÓ DELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE MITJANÇANT LA LITERATURA INFANTIL

DECONSTRUCTING GENDER STEREOTYPES THROUGH CHILDREN'S LITERATURE

Autora del treball: Anna Bosch Figueras

Directora del treball: Mar Vergés Servià

Treball final de graua, Mestre/a en Educació Infantil

Doble Titulació en Grau en Mestre/a en Educació Infantil i Primària

Curs: 2023 - 2024

Facultat d'Educació i Psicologia

Universitat de Girona

ÍNDEX

RESUM I PARAULES CLAU	2
ABSTRACT AND KEY WORDS	2
1. INTRODUCCIÓ	3
2. MARC TEÒRIC	5
2.1. EL GÈNERE	5
2.2. GÈNERE EN EL CURRÍCULUM.....	6
2.3. ESTEREOTIPS DE GÈNERE	8
2.4. LLENGUATGE SEXISTA.....	11
2.5. ELS ESTEROETIPS DE GÈNERE A LA LITERATURA INFANTIL.....	13
3. MÈTODE	15
3.1. PREGUNTES D'INVESTIGACIÓ, HIPÒTESIS I OBJECTIUS.....	15
3.2. CONTEXTUALITZACIÓ	16
3.3. METODOLOGIA	16
3.4. FASES DE LA INVESTIACIÓ	17
3.4.1. DISSENY DE LA PROPOSTA.....	17
3.4.2. APLICACIÓ DE LA PROPOSTA	18
3.4.3. RECOLLIDA DE LES EVIDÈNCIES	19
3.4.4. ANÀLISI DELS RESULTATS	20
3.4.5. CONCLUSIONS.....	20
4. RESULTATS	21
4.1. ACTIVITAT D'AVAUACIÓ INICIAL.....	21
4.3. ACTIVITAT D'AVAUACIÓ FINAL.....	33
5. DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS	44
6. REFERÈNCIES DOCUMENTALS	49
7. ANNEXOS	53
7.1. ANNEX 1: SITUACIÓ D'APRENENTATGE	53
7.2. ANNEX 2: RESULTATS BLOC 1, QÜESTIONARI INICIAL.....	64
7.3. ANNEX 3: ROSA CAMEL	64
7.4. ANNEX 4: PRINCESA KEVIN	66
7.5. ANNEX 5: RESULTATS BLOC 2, QÜESTIONARI FINAL.....	70

RESUM I PARAULES CLAU

Actualment, existeixen una gran varietat d'estereotips de gènere que influeixen el comportament de la societat. D'aquesta manera, és essencial que l'escola esdevingui un model per erradicar actituds i dinàmiques que augmentin les desigualtats de gènere.

Així doncs, el present estudi, persegueix despertar la consciència amb aquestes idees estereotipades a través de la lectura d'obres infantils i el plantejament de diferents reptes amb relació a les històries narrades.

Per portar a terme aquesta investigació, s'ha fet una recerca exhaustiva i s'ha triat la mostra, 7 infants d'15, i s'ha creat una situació d'aprenentatge. Al llarg d'aquest estudi s'ha emprat una investigació-acció per poder donar resposta a la pregunta d'investigació.

- Coeducació, estereotips de gènere, tipificació sexual i literatura infantil

ABSTRACT AND KEY WORDS

Currently, there is a wide variety of gender stereotypes that influence the behavior of society. Therefore, it is essential that the school becomes a model for eradicating attitudes and dynamics that increase gender inequalities.

Thus, the present study aims to raise awareness these stereotypical ideas through the reading of children's books and overcome different challenges related to the narrated stories.

To carry out this research, an exhaustive research has been done, a sample of 7 children from kindergarten has been selected and a learning situation has been created. Throughout this study, action research was employed to answer the research question.

- Coeducation, gender stereotypes, sexual typified and children's literature

1. INTRODUCCIÓ

La present recerca té com a objectiu erradicar els estereotips de gènere dels infants d'15 mitjançant la literatura infantil. La metodologia emprada és la metodologia qualitativa que es basa en el paradigma naturalista. Aquest estudi està impulsat per la necessitat d'introduir aspectes relacionats amb la coeducació, més concretament amb els estereotips de gènere, a les aules dels centres escolars.

Primerament, el gènere és una forma primària de relacions significants de poder. (Scott, 1997). El gènere de cada persona és influenciat per les característiques acceptades socialment que s'atribueixen als homes i a les dones. Així doncs, la societat construeix cada gènere mitjançant el procés de socialització. (Arenas 2006). En aquest procés intervé la tipificació sexual la qual s'aprèn a ser nen o nena i es produeix durant el desenvolupament cognitiu i evolutiu dels infants. (Shaffer 2000).

Pel que fa als infants del present estudi, entre 5 i 6 anys, ja prenen consciència del que s'espera d'ells i creen la seva personalitat en funció de les expectatives. (Unger, 1989). A més, des del moment que se sap el sexe de l'infant, se'ls atribueix unes pautes de com comportar-se o amb què han de jugar. De forma inconscient es creen expectatives per al nadó que influenciaran les decisions futures. Aquestes expectatives estaran influenciades, entre altres aspectes, pels estereotips de gènere que són un conjunt de creences generalment simplistes que adjudiquen característiques i comportaments determinats a les dones i als homes (Recull de termes dones i treball, s.d).

Aquests estereotips s'han transmès entre les diferents generacions mitjançant, entre altres vies, la comunicació oral. Amb relació a la llengua es pot afirmar que a priori no és sexista, però les normes que la regulen, influeixen en la presència de llenguatge sexista perquè van ser creades per homes per representar el món dels homes. (Leal, 2001).

Tenint en compte, aquesta situació, l'escola pot esdevenir una eina transformadora, ja que ha de ser un espai lliure de reproduccions sexistes que

fomenten les desigualtats entre homes i dones. Per poder ser un model, es poden utilitzar una gran varietat de recursos els quals hagin sigut escollits des d'una perspectiva de gènere. Un dels recursos utilitzats en aquestes edats és els contes. A més, a través de la literatura, els infants s'identifiquen amb els personatges amb gran càrrega emotiva, i això, comporta que atorguin molta importància als missatges que es transmeten. (Belotti 1978).

Per tant, amb els contes es pot transmetre una realitat lliure de discriminacions i incorporar la idea "que no hi ha comportaments adequats o inadequats en funció dels genitals que tinguin. Cada persona és única i diferent de qualsevol altra, així com també ho és el seu cos." (Coeduca't, 2020, p.24).

Així doncs, s'ha escollit la literatura infantil com a recurs per frenar la reproducció d'estereotips de gènere dels infants d'I5 de l'aula referent.

2. MARC TEÒRIC

2.1. EL GÈNERE

El gènere és “un element constituït de les relacions socials basades en les diferències que distingeixen els sexes i [...] és una forma primària de relacions significants de poder.” (Scott,1997, p.289)

Així doncs, el gènere de cada individu es determina segons la construcció social que s'ha creat per cada gènere, és a dir, s'han associat unes característiques determinades a l'home i a la dona. D'aquesta manera, cada persona, independentment del seu sexe determinat pels òrgans sexuals, formarà part del gènere masculí o femení. Aquesta concepció del gènere queda confirmada per la idea d'Arenas (2006), ja que exposa la societat construeix cada gènere:

El género se refiere a todas las diferencias entre hombres y mujeres, a excepción de la fisiológica básica; es específicamente social y cultural: patrones de comportamiento, son las características sociales de las formas propias de ser hombre y mujer en unas particulares circunstancias históricas y sociales. El género es producido culturalmente por la sociedad. (p.20-21)

A més, Arenas (2006) presenta dues teories del procés de socialització i de l'aprenentatge d'aquests dos gèneres:

- La teoria de l'aprenentatge social que es produeix mitjançant l'observació directa dels comportaments dels altres. D'aquesta manera, quan els infants imiten aquelles conductes d'acord amb el seu gènere i són premiats. Aquesta recompensa provoca la repetició d'actituds acceptades socialment fins que les interioritzen i les reproduïxen de forma inconscient.
- La teoria del desenvolupament cognitiu que consisteix a aconseguir una competència necessària per a adaptar-se als grups socials al qual es pertany. Cada individu té la capacitat necessària per desenvolupar formes per comprendre i adaptar-se al món.

Així mateix, la determinació dels caràcters i les actituds que s'han de prendre, acceptats socialment, són diferents per a homes i dones. Aquesta diferència ha portat a valorar de manera desigual a cada un d'ells i que desenvolupin uns rols concrets segons el seu gènere.

2.2. GÈNERE EN EL CURRÍCULUM

El marc normatiu en el qual s'empara el nou currículum del segon cicle d'educació infantil a Catalunya és el Decret 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil. El nou currículum, que engloba els infants de 0 a 6 anys, està organitzat en 4 eixos de desenvolupament i aprenentatge. Aquests eixos estan plantejats des de diferents components transversals, un dels quals és la inclusió.

Pel que fa al tractament del gènere, queda emmarcat per l'eix 4: “un infant que forma part de la diversitat del món que l'envolta” (Departament d'Educació, 2023, p.35). Aquest eix exposa que conviure en un entorn divers ofereix “una perspectiva oberta i inclusiva en les relacions, facilita el coneixement de les diverses manifestacions culturals presents en la societat i el desenvolupament d'actituds d'acceptació, respecte, reconeixement i igualtat.” (Departament d'Educació, 2023, p.35). Així doncs, a l'aula s'han d'oferir propostes per fomentar la igualtat.

Aquest eix està estructurat en dues competències específiques les quals tracten la “necessària correlació entre la construcció de la pròpia identitat i les interaccions amb l'entorn social i cultural, ressaltant la importància d'afavorir i promoure interaccions sanes, sostenibles, igualitàries i respectuoses”. (Departament d'Educació, 2023, p.35). D'aquesta manera, el currículum d'educació infantil fa èmfasi a la necessitat d'afavorir la creació de relacions positives entre els diferents gèneres des de les edats primerenques.

Primerament, la competència específica 1 de l'eix 4 consisteix a “avançar en la relació amb els altres en condicions d'igualtat, creant lligams, per construir la pròpia identitat basada en els valors democràtics i de respecte als drets humans” i està estretament relacionada amb el tractament d'igualtat dels dos gèneres. (Departament d'Educació, 2023, p.35).

Per una banda, els criteris d'avaluació de final d'etapa d'aquesta competència són:

- “Establir relacions i vincles saludables amb els altres que respectin la convivència, la diversitat i la igualtat de gènere.
- Reproduir conductes, accions o rols lliures d'estereotips de gènere, a través del joc simbòlic en interacció amb els iguals.” (Departament d'Educació, 2023, p.36)

Per altra banda, amb relació als sabers del segon cicle, els infants han de desenvolupar la:

- “Identificació i rebuig d'estereotips de gènere en el joc i l'entorn proper amb l'ajuda de l'adult.
- Incorporació d'habilitats socials i pautes bàsiques de convivència, que incloguin el respecte a la igualtat de gènere.” (Departament d'Educació, 2023, p.36)

Tenint en compte la competència específica 2 de l'eix 4, “apreciar progressivament l'entorn social i cultural proper i la seva diversitat, mostrant interès i respecte per conviure”. Un dels criteris d'avaluació del final de l'etapa és “reconèixer models positius en l'entorn proper que fomentin la igualtat de gènere i les conductes no sexistes.” (Departament d'Educació, 2023, p.37)

Així doncs, el tractament del gènere a les aules queda justificat amb el plantejament d'inclusió exposat al currículum d'educació infantil. No obstant això, la introducció d'aspectes relacionats amb el gènere a les aules també queda recolzat pel programa anomenat Coeduca't, iniciat el curs 2019-2020 pel Departament d'Educació.

Coeduca't és un programa que té com a objectiu guiar als centres educatius per tal de fomentar i visibilitzar la perspectiva de gènere, la coeducació i l'educació afectivosexual. Així doncs, la creació d'aquest programa es basa en la importància “d'afavorir el desenvolupament dels infants en un entorn sense estereotips amb una perspectiva d'igualtat de tracte i no discriminació”. (Departament d'Educació, 2023, p.8). Aquests estereotips de gènere són un “conjunt de clixés, concepcions, opinions o imatges generalment simplistes que uniformen les persones i adjudiquen característiques, capacitats i

comportaments determinats a les dones i als homes” (Recull de termes dones i treball, s.d. p.10).

Tenint en compte l'itinerari d'educació afectivosexual que conforma el programa Coeduca't, aquest entorn lliure de clixés que determinen el comportament de cada gènere queda emmarcat dins l'EIX 3 que tracta la construcció social de gènere. Aquest eix exposa que “el gènere és una construcció social que té un impacte directe sobre totes les persones, fins i tot abans de néixer. Aquesta construcció social divideix la humanitat en dues categories: nens i nenes, homes i dones.” (Coeduca't, Educació infantil, 2020, p.24). A més, des del naixement les persones adultes tendeixen a suposar el que la persona voldrà i necessitarà, és a dir, com serà el nadó en funció dels genitals, influenciat pels estereotips marcats socialment. Aquestes atribucions defineixen i condicionen els recorreguts vitals de l'infant. (Coeduca't, 2020),

A més, cal destacar que els infants d'educació infantil estan en una etapa de descobriment, així doncs, des de les edats primerenques poden incorporar la idea “que no hi ha comportaments adequats o inadequats en funció dels genitals que tinguin. Cada persona és única i diferent de qualsevol altra, així com també ho és el seu cos.” (Coeduca't, 2020, p.24). Per tal de desvincular els comportaments a un gènere concret, es pot intervenir en el tipus de joc que trien, a la roba que volen vestir o de què es volen disfressar...

Així doncs, és important treballar aspectes relacionats amb el gènere des de les edats primerenques perquè comencen a descobrir els comportaments que són capaços de fer i establir relacions amb els altres. Aquestes relacions han de ser sanes, positives i lliures d'estereotips de gènere que influeixen les desigualtats. A més, a través del currículum queda palès la necessitat de treballar aquests aspectes al llarg de l'etapa d'educació infantil.

2.3. ESTEREOTIPS DE GÈNERE

Pel que fa a la coeducació, un aspecte estretament relacionat és els estereotips de gènere. Primer de tot, el concepte de gènere es troba immers dins els aspectes culturals, ja que és el conjunt de característiques relacionades amb el

comportament, atribuïts i qualitats que la societat associa a cada individu segons el sexe.

Amb relació als estereotips de gènere, són els acords generalitzats per la societat sobre quins aspectes caracteritzen cada sexe. (González, 1999). Així doncs, aquest concepte consisteix a un seguit d'imatges simplificades que atribueixen uns rols concrets sobre els comportaments acceptats socialment en determinants contextos com a "correctes" o "normals" en funció del sexe el qual formen part. (Llei 17/2015, 2015).

Aquests estereotips influeixen en les desigualtats entre els dos sexes, ja que tendeixen a situar els homes en una posició superior a les dones. Aquesta diferència de posicions afavoreix a l'establiment de relacions basades en el control, la dependència i la violència. Cal destacar que les manifestacions de violència masclista poden arribar a aparèixer molt aviat i de forma subtil. (Barjola, Bolao, Carrillo, Vázquez, Duran, Garrido, Malpica i Rodó-Zárat, 2021).

Aquestes desigualtats, no només influeixen en la creació de relacions negatives, sinó també en les decisions que es prenen. A tall d'exemple, un estudi realitzat per Gallagher i Kaufman (2005) demostra que no hi ha diferències de gènere pel rendiment de les matemàtiques, però el nombre de dones a carreres tècniques i enginyeries no supera el 27%. Així doncs, el gènere femení té una percepció equívoca de les seves aptituds amb relació a assignatures més científiques i tècniques perquè són menys valorades a causa dels estereotips acceptats socialment.

D'aquesta manera, queda palès la influència dels estereotips de gènere a l'hora de prendre decisions. Aquests estereotips influeixen en la tipificació sexual que és la forma en la qual socialment s'aprèn a ser nen o nena. Aquest procés, segons Shaffer (2000), es produeix durant el desenvolupament cognitiu i evolutiu, quan l'infant té 2 i 3 anys. En aquest moment, els infants comencen a diferenciar i separar per sexes, fixant-se en aspectes externs.

Pel que fa al segon cicle d'educació infantil, entre els 3 i 5 anys, els infants creuen que el fet de sentir-se nena o nen és una cosa estable, impossible de canviar. Així mateix, segons Unger (1989), entre els 4 i 10 anys els infants prenen

consciència del que s'espera d'ells i van creant una conducta en funció de les expectatives. Per tant, durant el procés de socialització, observen, aprehenen i interioritzen la major part dels estereotips que condicionen la seva conducta.

Cal tenir en compte que els infants estan en constant contacte amb els estereotips de gènere, fins i tot, abans de néixer. A tall d'exemple, des del moment que se sap el sexe de l'infant, els nens i nenes ja tenen preparades unes pautes de com comportar-se o amb què han de jugar. De forma inconscient es creen unes expectatives per al nadó la qual tindrà conseqüències en el seu futur.

Aquestes expectatives estan condicionades pels adjectius associats a cada gènere. Així doncs, al llarg de la història, s'ha relacionat els adjectius d'agressiu i infidel al sexe masculí. Per contra, el sexe femení s'ha acceptat socialment que tinguin un caràcter més dòcil, expressiu i servicial. (Conway, Bourque i Scott, 1996). No obstant això, s'està iniciant un canvi amb relació al gènere femení perquè s'accepta que siguin competitives i que tinguin personalitat. Per contra, el gènere masculí segueix ancorat en els models anteriors, ja que se'ls segueix exigint que siguin uns triomfadors, que siguin agressius i que sempre vulguin guanyar. Aquest model de gènere està molt vigent perquè se'ls ensenya que és una condició de la masculinitat. (López, 2014).

Aquest canvi és possible perquè el gènere femení està disposat a lluitar per tal d'aconseguir una millora dels seus drets. Per contra, el grup dominant, s'oposa a aquest canvi per temor a perdre la seva situació de privilegi. A més, cal destacar que les dones han avançat, però els sistemes culturals i educatius no ho estan fent. Segons Pérez i Gargallo (s.d.), a les escoles continua havent-hi una gran varietat de material que transmeten models sexistes que:

Se considera prioritario desenmascarar aquellos textos y materiales escolares que transmiten modelos sexistas y que por lo tanto discriminan a las niñas por razón de sexo. Estos materiales se presentan a veces de forma subliminal, y contribuyen a institucionalizar el sexismo en la escuela (p.1).

Aquests models provoquen que sovint, en l'àmbit social i cultural, es determinin rols a cada gènere influenciats pels estereotips. Per tant, a l'escola, com a reflex de la societat, hi continuem trobant molts estereotips de gènere.

Així doncs, per frenar amb les desigualtats de gènere, cal erradicar els estereotips de gènere utilitzant llenguatges i materials lliures de discriminacions per tal d'aconseguir la igualtat de gènere.

2.4. LLENGUATGE SEXISTA

Les desigualtats de gènere existeixen per una gran quantitat de factors que incrementen les diferències entre el gènere femení i masculí. Un d'aquests factors és la llengua. A priori, la llengua és inclusiva, ja que tal com exposa Leal:

Debido a su riqueza existen palabras para denominar a lo femenino, a lo masculino, y a lo neutro. Sin embargo, lo que sí es sexista en la lengua [...] son las normas que la regulan. Dichas normas son sexistas porque fueron creadas en una sociedad jerarquizada por aquellos que dominaban la realidad en ese momento, es decir, los hombres. En una sociedad donde la mujer, y todo lo femenino, no tenía cabida en el espacio público y si lo hacía era en contadas ocasiones, siendo una visible excepción. (2001, p.39).

Així doncs, les normes que regulen la llengua influeixen a la presència de llenguatge sexista perquè van ser creades per homes per representar el món dels homes. (Leal, 2001). Tenint en compte aquesta idea, si el grup dominant té el privilegi de crear unes normes per regular la llengua, les seves vivències seran les úniques comprensibles, ja que les experiències del grup no dominant quedaran en l'oblit.

Cal tenir en compte que el llenguatge és un factor social i cultural que determina l'organització de la societat i el funcionament del món. (Garreta i Careaga, 1987). Així doncs, el llenguatge marca lentament, a través de la socialització, la forma d'entendre la realitat quotidiana. Així doncs, la socialització a partir del llenguatge ensenya que generalment les paraules femenines representen la cosa dèbil, la cosa insignificant, etc. Per contra, les paraules masculines representen la cosa forta, la cosa correcta. D'aquesta manera, el llenguatge deixa palès allò que té valor i allò que no. (Leal, 2001).

Partint d'aquesta idea, el llenguatge determina el comportament de cada gènere. Pel que fa al gènere masculí, "prevalece sobre el femenino cuando hablamos de un grupo mixto o cuando desconocemos el sexo." (Leal, 2001, p.40). Així doncs, les representacions mentals que es generen són protagonitzades només per

homes. A tall d'exemple la frase: "el soujous es un extensa granja cultivada por obreros y dirigida por técnicos del Estado" (Gutiérrez (del llibre leal, p.40)) s'està identificant als grups d'obrers i obreres i als tècnics i tècniques, amb un sol grup, el masculí. D'aquesta manera, per rutina, la ment atribueix el protagonisme a aquest gènere. (Leal, 2001).

No obstant a aquestes desigualtats entre els dos gèneres, s'està experimentant un canvi per tal de valorar la figura femenina en la literatura, la política i l'art. Davant d'aquesta situació és essencial que es creïn termes per mencionar i incloure el gènere femení a la realitat que està experimentant. (Leal, 2001).

Des del Departament d'Educació, s'han creat uns criteris lingüístics per incloure la figura femenina. Aquests criteris promouen utilitzar de forma respectuosa el gènere tenint en compte les polítiques d'igualtat.

Així doncs, s'exposa que quan el context informatiu ho permeti, s'utilitzin les següents referències genèriques (Departament d'Educació, s.d.):

- Estructures impersonals: *Es pot* presentar el formulari
- Determinants sense marca de gènere o omisió del determinant: Hi ha hagut més *alumnes* que...
- Ús de substantius en lloc d'adjectius, per evitar la marca de gènere: Ha mostrat *respecte* i *motivació*
- Mots col·lectius: Cal facilitar a *l'alumnat* eines
- Mots epicens: Les dades de la *part demandant* han de constar al formulari

Un altre criteri que planteja és el desdoblament del gènere fent "referència a l'especificació del gènere (masculí-femení o femení-masculí), principalment dels substantius i adjectius, o dels articles, si els substantius són invariables." (Departament d'Educació, s.d, p.2).

D'aquesta manera, si s'adopten aquestes mesures, els infants es comunicaran de forma inclusiva, sense utilitzar el llenguatge sexista que fomenta les desigualtats de gènere. Aquestes mesures es poden adoptar des de les escoles, ja que han de ser un model pels infants, lliures de reproduccions sexistes.

2.5. ELS ESTEROETIPS DE GÈNERE A LA LITERATURA INFANTIL

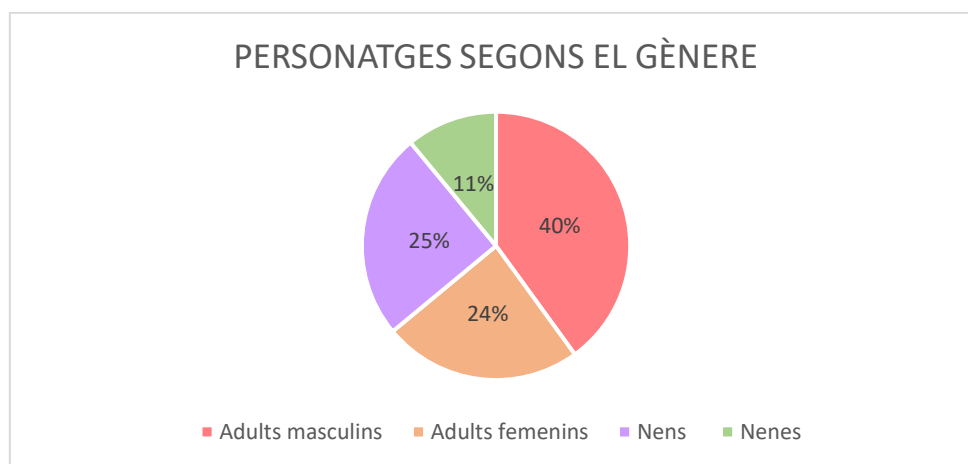
Pel que fa a la literatura, una de les seves funcions principals, durant les edats primerenques, és la comprensió del món des d'un enfocament sociocultural concret (Cervera, 1989). Així doncs, la literatura infantil permet representar la realitat a través de les històries narrades. No obstant això, al llarg de la història, s'ha caracteritzat per difondre una realitat sexista que transmet uns valors els quals els lectors consideren únics i certs. A més, els infants s'identifiquen amb els personatges amb gran càrrega emotiva, fet que comporta atorgar molta importància als missatges que es transmeten. (Belotti 1978).

Primer de tot, amb relació als contes infantils tradicionals, transmeten una gran varietat d'estereotips que reflecteixen la cultura i la realitat de la seva època. Així mateix, aquests estereotips s'agreugen amb la utilització del llenguatge masculí per generalitzar i fer referència al gènere femení. Aquests contes fan una distinció bàsica segons el sexe dels personatges. A més, els valors positius associats a la figura femenina són diferents de la masculina. D'aquesta manera, les idees que es transmeten, fomenten l'establiment d'uns rols diferents per cada gènere.

Aquests aspectes queden palesos a través d'un estudi, realitzat per Turín (1995), el qual analitza la simbologia utilitzada en els contes infantils tradicionals. En el seu estudi exposa que les ulleres representen saviesa i només les porten els personatges masculins. En casos molt concrets les porten les mares o bé algunes nenes per ressaltar la seva intel·ligència respecte a la seva bellesa. Un altre símbol és els estris domèstics que simbolitzen una mestressa de casa, mare de família i els utilitzen figures femenines. Finalment, també s'utilitzen les finestres que signifiquen impassibilitat i sempre amaguen belles princeses aïllades del món.

Pel que fa a la resta de literatura infantil, segueixen existint una gran varietat de models sexistes basats en estereotips de gènere que potencien les desigualtats. A tall d'exemple, la Association Européene Du Cote Des Filles va realitzar un estudi, l'any 2000, a França, Espanya i Itàlia per analitzar 736 contes. Aquests contes mostren una visió del món masculina, ja que a través de les imatges s'assignen característiques psicològiques i físiques segons el sexe i l'estatus

social. La majoria dels protagonistes són masculins, més concretament un 61%. Pel que fa a les 294 famílies il·lustrades en aquests contes, la majoria representaven la figura del pare com a rol dominant i principal. Amb relació als animals humanitzats i els objectes antropomòrfics, la majoria dels personatges eren representats per a adults del sexe masculí. Finalment, pel que fa als infants, el 25% eren representats per a nens i un 11% per a nenes.

Figura 1: Percentatge de personatges segons el gènere.

Font: Association Européene Du Cote Des Filles

Per altra banda, les investigacions de Colomer (1999) i Colomer i Olid (2009), apunten que la literatura infantil contemporània, mostra alguns avenços respecte a l'aparició d'estereotips de gènere, però encara queda molta feina a fer perquè la majoria dels contes siguin un recurs per promoure la igualtat. A més, diferents estudis de Eriksson, (2008) i González, (2016), demostren que la literatura infantil ofereix models els quals els infants s'hi poden identificar depenent de la intervenció que es faci amb aquests textos. D'aquesta manera, es pot considerar que no s'han erradicat els estereotips de gènere a la literatura infantil.

Tenint en compte aquest darrer aspecte, segons Eriksson (2008), és essencial que la lectura de textos sigui acompanyada d'una reflexió, en la que els infants rebin alguna noció post estructuralista que els permeti analitzar de forma crítica els discursos marcats pel patriarcat. Aquesta activitat post lectura és necessària perquè estudis més recents com els d'Alemany, Robles i De la Flor (2019) i Garrido (2020), deixen palès que les obres de literatura infantil utilitzen models estereotipats que estan coartant la possibilitat que els infants interpretin el món de forma lliure, ja que ho fan condicionats per unes premisses atribuïdes a cada

gènere, com si fos el patró de conducta correcta, fet que contribueix a augmentar la desigualtat entre homes i dones a la societat actual (Haruna-Banke i Ozewe, 2017).

Així doncs, per escollir obres literàries, s'han d'analitzar des d'una perspectiva de gènere i complementar-les amb activitats de reflexió per despertar l'esperit crític dels infants.

3. MÈTODE

3.1. PREGUNTES D'INVESTIGACIÓ, HIPÒTESIS I OBJECTIUS

La pregunta d'investigació que impulsa la present recerca és: La literatura infantil frena la reproducció dels estereotips de gènere dels alumnes d'I5 de l'aula? Mitjançant aquesta qüestió, es deriva la següent hipòtesi:

Al llarg de la història, han existit molts estereotips de gènere que han influenciat les desigualtats entre homes i dones. Actualment, continuen existint aquests estereotips, ja que la societat els reproduceix de forma involuntària i inconscient. Així doncs, els infants han observat i interioritzat una gran varietat d'estereotips, per tant, a partir de la literatura infantil, s'incrementa la consciència i la detecció d'aquests estereotips per tal d'erradicar-ne la reproducció.

Una vegada plantejada la pregunta d'investigació i la hipòtesi, sorgeix l'objectiu principal de la present investigació i uns objectius específics:

Objectiu principal:

- Frenar la reproducció dels estereotips de gènere per tal d'expressar-se de forma respectuosa sense incrementar les desigualtats entre els dos gèneres, el masculí i femení.

Objectius específics:

- Analitzar de forma crítica diferents contes per tal de frenar els estereotips de gènere.
- Superar els diferents reptes plantejats per tal de potenciar la lliure expressió.

- Prendre consciència de la presència d'estereotips de gènere per trencar amb l'associació de comportaments a cada gènere.

3.2. CONTEXTUALITZACIÓ

La mostra del present estudi queda conformada per 4 nens i 3 nenes. Tots cursen l5 del segon cicle d'educació infantil. Així doncs, els infants tenen entre 5 i 6 anys, depenent del seu mes de naixement. El mostreig escollit ha sigut no aleatori incidental, ja que s'han escollit els infants d'aquest curs que formen part de l'aula de referència a la qual s'ha realitzat el pràcticum 2.

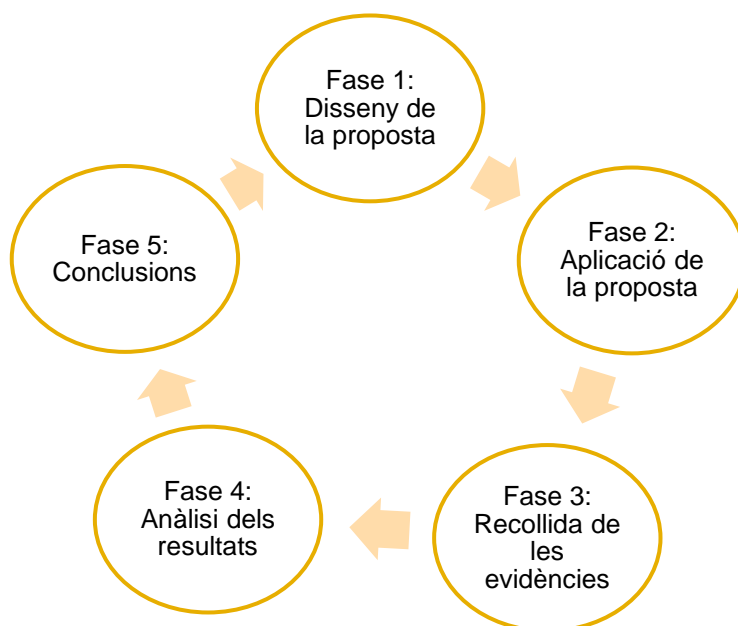
3.3. METODOLOGIA

Per tal de portar a terme aquesta investigació, partint de la pregunta d'investigació i els objectius plantejats, s'ha utilitzat una metodologia qualitativa. Així doncs, a partir d'unes activitats concretes, s'analitzen els resultats i es comparen de forma qualitativa. Aquesta comparació és individual, ja que es compara el progrés que fa cada infant al llarg de l'estudi, mitjançant els resultats obtinguts a l'activitat d'avaluació inicial i final.

Aquest estudi és una investigació-acció perquè s'ha format part de la vida quotidiana de l'aula referent la qual ha sigut el mostreig per poder realitzar la investigació. A més, la motivació per fer aquest estudi ha sorgit de la reproducció d'alguns estereotips que han realitzat els infants. A tall d'exemple, un infant ha verbalitzat que no li agrada portar faldilla, se li ha preguntat per què i ha verbalitzat: "és de nenes". A més, s'han fet diferents activitats amb motiu del dia de la dona. D'aquesta manera, la idea sorgeix a partir de l'observació dels infants i les activitats del centre. A través d'aquesta investigació-acció, es vol analitzar l'evolució dels participants a l'hora de reproduir estereotips de gènere per tal d'aconseguir una millora de la realitat que potenciï la igualtat de gènere.

Tenint en compte els aspectes exposats anteriorment, es fa una triangulació metodològica. Per fer aquesta investigació es parteix dels comentaris que fan els infants durant l'activitat lectiva, l'anàlisi de la docent, previ a aquest estudi, i els resultats obtinguts a l'activitat d'avaluació inicial. Aquesta triangulació metodològica permet realitzar aquest estudi basant-se en diferents punts de vista de la realitat amb relació a la reproducció d'estereotips.

Amb relació a la figura d'investigadora, durant tot l'estudi, és l'aplicadora del projecte amb els nens i les nenes, adoptant el rol de docent i formant part activament de la investigació. Aquesta investigació està formada per cinc fases:

Figura 2: Fases de la proposta

Finalment, cal destacar que el present estudi s'ha fet tenint en compte les principals qüestions ètiques, és a dir, es respecta la confidencialitat i l'anonimat dels diferents infants que formen part del mostreig. En consideració a aquest aspecte, abans de portar a terme la recerca s'ha demanat al centre el consentiment de les famílies per fer fotografies per tal d'enregistrar els resultats obtinguts.

3.4. FASES DE LA INVESTIACIÓ

3.4.1. DISSENY DE LA PROPOSTA

Per tal de portar a terme aquesta recerca, primer de tot, s'ha creat un qüestionari (Vegeu qüestionari) per tal de valorar la presència d'estereotips dels infants que participen en aquest estudi. Així doncs, aquest estudi parteix del punt inicial dels infants i té en compte la seva evolució i la seva progressió. Per poder analitzar la progressió que han fet, al final de l'estudi, els infants tornen a respondre aquest qüestionari.

Les preguntes que conformen el qüestionari han sigut extretes de l'àlbum il·lustrat: El rosa, el blau i tu? S'han escollit les preguntes d'aquest àlbum perquè és un recurs que pretén ensenyar als infants que una societat en què tothom visqui en igualtat de condicions, es respecti i s'estimi és possible. També perquè és una obra contemporània. A més, tracta diferents temes relacionats amb el gènere, que segons la interpretació de l'adult, es pot treballar amb infants de totes les edats. Per tant, s'han escollit aquelles preguntes apropiades per a infants d'15, és a dir, que tractessin aspectes relacionats amb el seu entorn proper i estereotips que hagin pogut escoltar alguna vegada.

Una vegada creat el qüestionari inicial, s'ha dissenyat una situació d'aprenentatge per poder conscienciar als infants i despertar el seu esperit crític amb relació als estereotips de gènere. Aquesta situació d'aprenentatge consta d'un total de 5 sessions que es desenvolupen a l'aula referent, formada per 18 infants. Aquestes sessions estan orientades a treballar els estereotips de gènere a través de la literatura infantil. D'aquesta manera, es pot valorar si la literatura infantil frena la reproducció dels estereotips.

Els contes infantils que guien aquesta situació d'aprenentatge són: Rosa Caramel i La Princesa Kevin, que han sigut escollits d'entre una gran varietat de contes relacionats amb els estereotips de gènere. Per recomanació de la mentora del centre, només s'escullen 2 contes, però se'n fan diverses lectures per tal que els infants es familiaritzin i interioritzin els aspectes que es tracten al llarg de les narracions. A més, a partir de les lectures es plantegen diferents reptes als infants per tal de reduir els estereotips de gènere. (Vegeu [annex 1](#))

3.4.2. APLICACIÓ DE LA PROPOSTA

Una vegada la proposta ha estat dissenyada, s'aprova amb la directora del present estudi. Pel que fa al qüestionari utilitzat a l'inici i al final d'aquest estudi, ha estat validat per la directora del treball. A més, es presenta la proposta a la mentora del centre i s'encarrega d'acceptar les diferents activitats. Juntament amb la mentora també es decideix quan es porta a terme aquesta proposta.

Primer de tot, es passa el qüestionari als infants d'15 de l'aula referent. Per tal de respondre les preguntes, els infants poden observar l'àlbum il·lustrat i responen de forma oral les preguntes preparades, la investigadora és la responsable de

recollir les respostes mitjançant el recurs *google forms*. El qüestionari es realitza de forma individual, d'aquesta manera, les respostes no estan influenciades pels companys i companyes. A més, per no influir, els infants són coneixedors del treball de final de grau que s'està realitzant i que es necessita la seva col·laboració, però desconeixen la temàtica de la recerca.

Seguidament, es porta a terme la situació d'aprenentatge, que per logística, es realitza amb tots els infants que formen el grup referent. Així doncs, a les activitats participen infants d'13, 14 i 15, però per fer aquest estudi només es recull les aportacions i la progressió que fan els infants d'15. Les activitats parteixen d'una lectura conjunta, però els reptes plantejats són individuals per valorar la millora de cada infant respecte a l'inici de l'estudi.

Finalment, es torna a passar el mateix qüestionari per tal d'analitzar el progrés que han fet respecte a l'inici d'aquest estudi i valorar si la literatura infantil permet frenar els estereotips de gènere.

3.4.3. RECOLLIDA DE LES EVIDÈNCIES

La recollida de les evidències és essencial per tenir constància dels diversos desenvolupaments i situacions rellevants que es produeixen durant la implementació de les activitats. En aquest sentit, s'han emprat dues eines de documentació: les fotografies i la recollida d'expressions.

- Les fotografies han permès recollir totes les creacions artístiques que fan els infants al llarg d'aquest estudi. Així doncs, els resultats de totes les activitats es fotografien. Pel que fa a les respostes dels qüestionaris, recollides a través del recurs *google forms*, es fan fotografies de pantalla per poder analitzar els resultats a l'apartat 6 d'aquest treball.

- La recollida d'expressions és possible gràcies a l'escolta activa de les aportacions orals fan els infants d'15 al llarg de les diferents activitats plantejades. Així doncs, durant les sessions, la investigadora anota les diferents opinions que comparteixen de forma oral.

3.4.4. ANÀLISI DELS RESULTATS

Les dades obtingudes al qüestionari inicial queden registrades mitjançant el recurs de *google forms*. A més, per poder fer l'anàlisi dels resultats, es fan fotografies per poder comparar i valorar la progressió que ha assolit cada infant. Per tal de poder fer aquesta comparació, s'estableix un codebook.

Els resultats que pròpiament s'analitzen són els obtinguts mitjançant el qüestionari inicial i el qüestionari final. Aquest qüestionari inicial permet fer una tria per analitzar només la progressió que fan els infants que generen estereotips de gènere i així evitar la saturació de dades.

L'anàlisi es fa tenint en compte la reducció dels estereotips de gènere per tal d'aconseguir l'erradicació d'aquestes expressions discriminatòries. A més, es creen diferents gràfics a partir dels resultats obtinguts als qüestionaris. Aquests gràfics permeten valorar si la literatura infantil frena la reproducció d'estereotips de gènere.

Les diferents activitats i reptes que es proposen a partir dels contes escollits, s'utilitzen per poder analitzar el progrés que segueix cada infant durant aquest estudi. D'aquesta manera, els resultats de les altres activitats també es tenen en compte perquè permeten justificar les respostes obtingudes al qüestionari final.

3.4.5. CONCLUSIONS

Aquesta darrera fase permet extreure unes conclusions mitjançant l'anàlisi dels resultats obtinguts. D'aquesta manera, es fa una reflexió de les dades obtingudes per poder respondre la pregunta investigable que motiva el present estudi i afirmar o refutar la hipòtesi inicial. Aquesta fase també permet valorar els punts forts i els punts que cal millorar de la proposta d'investigació.

4. RESULTATS

Aquest apartat és el recull dels resultats extrets de les activitats realitzades al llarg d'aquest estudi per donar resposta a la pregunta investigable:

- La literatura infantil frena la reproducció dels estereotips de gènere dels alumnes d'I5 de l'aula?

Per tal d'iniciar aquest estudi, s'ha creat un qüestionari per valorar si els infants tenen interioritzats diferents estereotips de gènere, i si és així, si a partir de la literatura infantil, redueixen, fins a erradicar, aquests estereotips. Aquest qüestionari està format per 3 blocs de preguntes. El primer consisteix a identificar per a quin gènere són diferents objectes, el segon bloc està relacionat amb afirmacions estereotipades les quals han d'expressar si les havien escoltat prèviament i si creuen que són sempre veritat. Pel que fa a l'últim bloc, està format per preguntes relacionades amb accions concretes que pot fer cada gènere.

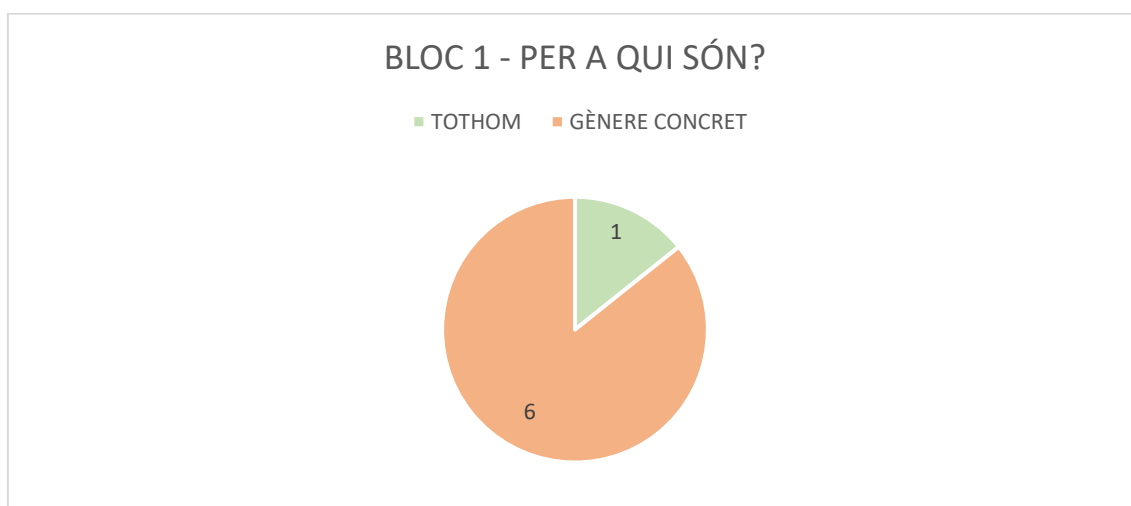
Aquest mateix qüestionari es repeteix al final de l'estudi per poder analitzar l'evolució de cada infant. D'aquesta manera, el resultat és fiable i es poden establir relacions i connexions entre les diferents activitats d'avaluació. A més, per tal de reduir els estereotips de gènere i justificar aquesta progressió, es realitzen diferents activitats basades en la literatura infantil per generar consciència i debat amb els infants, i valorar si a través d'aquest recurs es poden frenar els estereotips de gènere.

4.1. ACTIVITAT D'AVALUACIÓ INICIAL

L'activitat d'avaluació inicial s'ha realitzat als 7 infants d'I5 que conformen l'aula referent de color blau de l'Escola Pla de Girona i que formen part d'aquest estudi. Aquesta activitat s'ha portat a terme mitjançant un qüestionari format per diferents preguntes organitzades en 3 blocs, segons la tipologia de la qüestió. Aquesta activitat inicial l'han fet sense cap premissa prèvia per no influir en els resultats. A més, s'ha fet de forma individual, és a dir, la investigadora s'ha reunit, fora l'aula, amb cada infant per tal de poder recollir les seves opinions i valorar si realment tenen interioritzats estereotips de gènere.

Per tal d'analitzar els resultats, primerament s'ha establert un codebook que s'utilitza en aquest estudi per establir uns codis que categoritzen la realitat. S'ha creat un codebook per cada bloc, ja que la tipologia de les preguntes varia al llarg del qüestionari.

Pel que fa al bloc 1, de l'àlbum il·lustrat: *El rosa, el blau i tu: Qüestions sobre estereotips de gènere per a infants*, s'han recollit 16 elements i s'ha preguntat a cada infant si creia que era pel gènere masculí, femení o pels dos gèneres. A tall d'exemple, s'ha preguntat per a qui és el color rosa? Dels 7 infants entrevistats, 6 infants han associat els elements a un gènere, per contra, només 1 infant ha verbalitzat que aquest color és per a tothom. A més, ha expressat que tots els elements són per a tothom. Dels 6 infants restants, és cert que, han compartit que algun element concret és pels dos gèneres, no obstant això, en general, han atribuït un gènere als elements. (Vegeu figura 3)

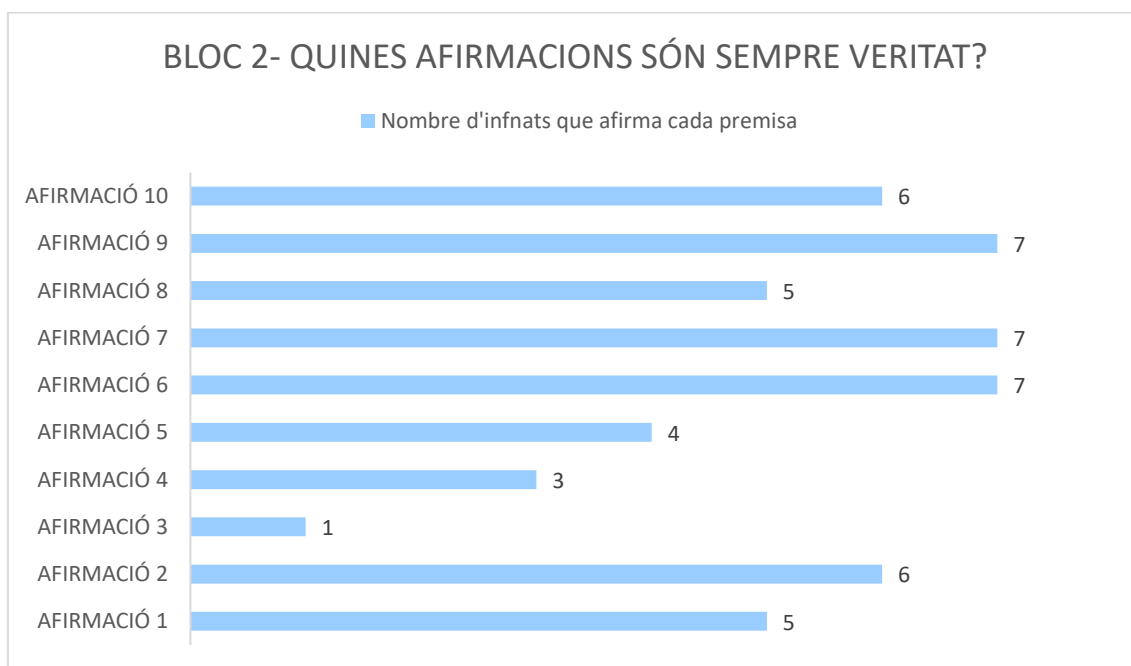
Figura 3: Nombre d'infants que han atribuït almenys un element a un gènere concret

És cert que, en funció de l'element preguntat, augmenta el nombre d'infants que tenen l'estereotip interioritzat. A més, si l'element és proper a la seva vida quotidiana, la majoria d'infants tenen molt clar per a quin gènere està destinat. Per a cada pregunta concreta s'han extret uns resultats que permeten identificar quines creences tenen més interioritzades i preparar les activitats de conscienciació. (Vegeu [annex 2](#))

Pel que fa al bloc 2, s'han compartit amb els infants afirmacions i se'ls ha preguntat si les havien escoltat alguna vegada:

1. Els nois són forts	6. Les noies juguen amb nines
2. Les noies són maques	7. Els nois fan esport
3. Els nois no ploren	8. Les noies són dolces
4. Les noies són més obedients	9. Els nois porten pantalons
5. Als nois els agrada lluitar	10. Les noies porten faldilles

Tots els infants n'han escoltat almenys 1 de les darreres afirmacions. Seguidament, se'ls ha preguntat quines de les afirmacions són sempre veritat i, per tant, tenen interioritzats estereotips de gènere. (Vegeu figura 4).

Figura 4: Resultat de les preguntes del bloc 2 al qüestionari inicial

Pel que fa al bloc 3, se'ls ha preguntat sobre algunes accions concretes que al llarg de la història no podien fer els diferents gèneres. Les diferents accions plantejades són:

Les dones no poden:

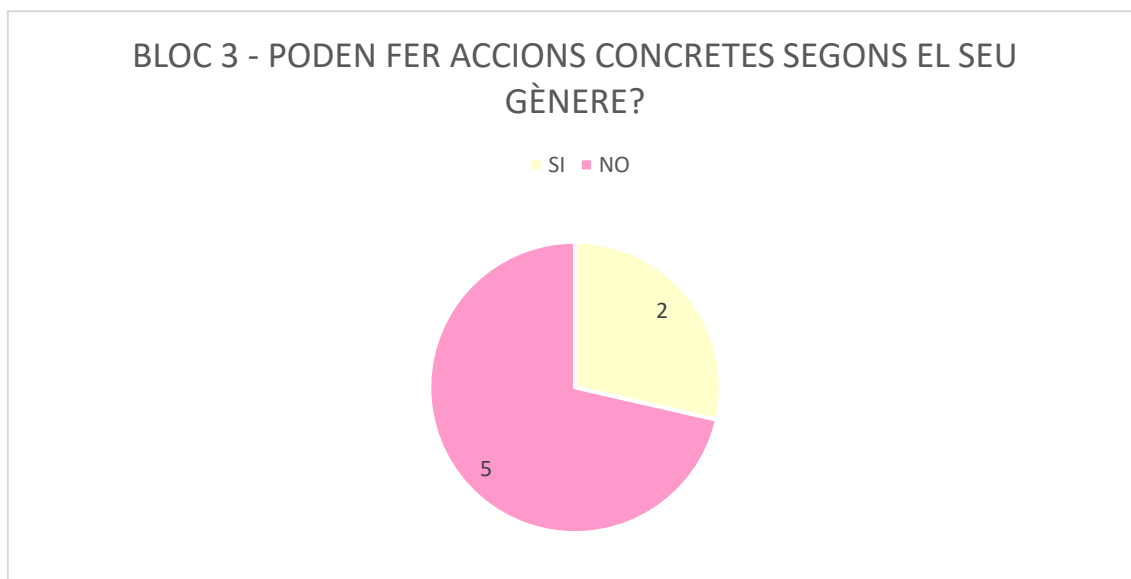
1. PORTAR PANTALONS
2. PILOTAR AVIONS
3. CORRER MARATONS
4. VOTAR

Els homes no poden:

5. CUIDAR NADONS
6. POSAR-SE TRISTOS
7. SER INFERMERS
8. NETEJAR

En aquest bloc, 5 infants han exposat que almenys 1 una acció no la poden fer la seva condició de gènere. Per contra, 2 infants han compartit que els dos gèneres poden realitzar les accions plantejades. (Vegeu figura 5)

Així doncs, 5 infants han compartit que almenys una acció no pot ser realitzada per un gènere determinat. Per contra, només 2 infants han compartit que les diferents accions poden ser realitzades per homes i/o per dones. (Vegeu figura 5).

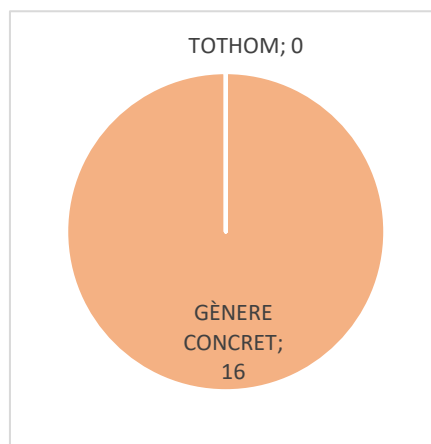
Figura 5: Resultats de les preguntes del bloc 3 en el qüestionari inicial

Aquests són els resultats obtinguts mitjançant el qüestionari inicial, queda palès el punt inicial dels infants d'aquest estudi. Així doncs, es pot afirmar que a l'inici de la investigació hi ha una notable presència d'estereotips de gènere a la forma de pensar dels infants. Seguidament, s'analitzen els resultats de l'avaluació inicial de forma individual per poder fer una valoració qualitativa de la progressió que fa cada infant al llarg del present estudi.

- ALUMNE/A 1:

Bloc 1: Per a qui són?

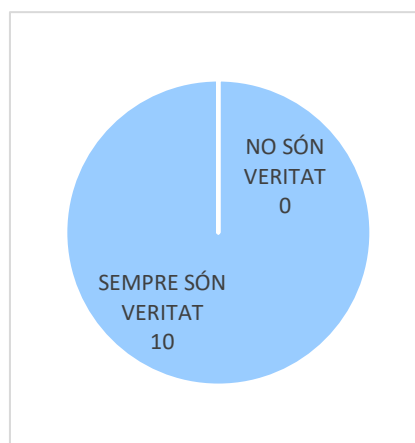
En aquest cas, ha exposat que cada element és per un gènere concret, així doncs, té diferents estereotips de gènere. (Vegeu figura 6)

Figura 6: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Pel que fa al bloc 2, ha compartit que totes les afirmacions, que ja havia escoltat prèviament, són sempre veritat. Per tant, té una gran varietat d'estereotips de gènere.

Figura 7: Nombre d'afirmacions certes i falses

Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

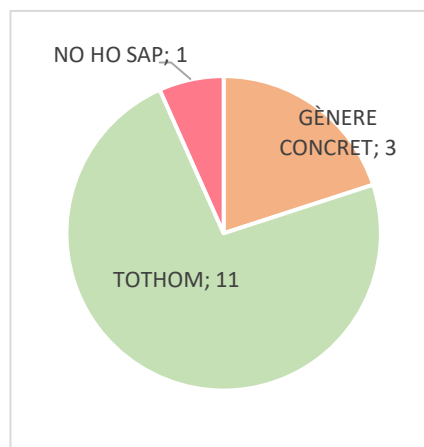
L'alumne/a 1 ha compartit que les dones i els homes poden fer les opcions plantejades.

- ALUMNE/A 2:

Bloc 1: Per a qui són?

En aquest cas, ha exposat que la majoria dels elements són pels dos gèneres: les coses blaves, el futbol, el ballet, el cabell curt, el cabell llarg, els videojocs, les princeses, les nines, les flors, els blocs de construcció i jugar a cuinar. Per

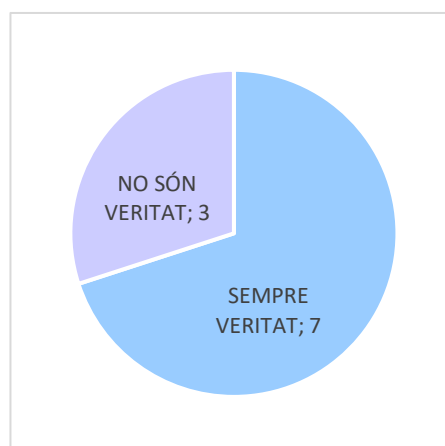
contra, ha expressat que les coses de color rosa, els unicorns i el maquillatge són per les nenes. Finalment, ha compartit que els dinosaures no sap per a quin gènere va dirigit. (Vegeu figura 8)

Figura 8: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Pel que fa al bloc 2, ha compartit que 7 afirmacions són sempre veritat; els nois són forts, les noies són maques, als nois els agrada lluitar, les noies juguen amb nines, els nois fan esport, els nois porten pantalons i les noies porten faldilles. Per contra, ha expressat que 3 afirmacions no sempre són veritat; els nois no ploren, les noies són més obedients i les noies són més dolces. (Vegeu figura 9)

Figura 9: Nombre d'afirmacions certes i falses

Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

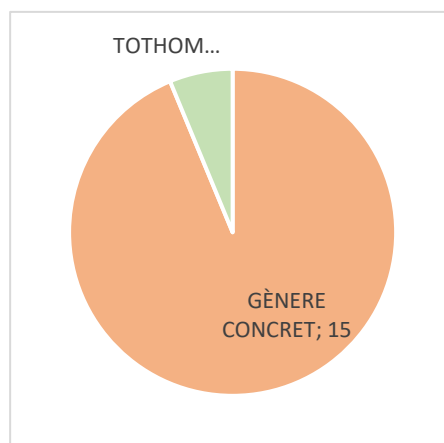
L'alumne/a 2 ha compartit que les dones poden portar pantalons, pilotar avions i votar, però no poden córrer maratons. Pel que fa al gènere masculí ha expressat que poden cuidar nadons, ser infermers i netejar, però no poden posar-se tristos.

Així doncs, aquest/a alumne/a es pot afirmar que té diferents estereotips de gènere interioritzats.

- ALUMNE/A 3:

Bloc 1: Per a qui són?

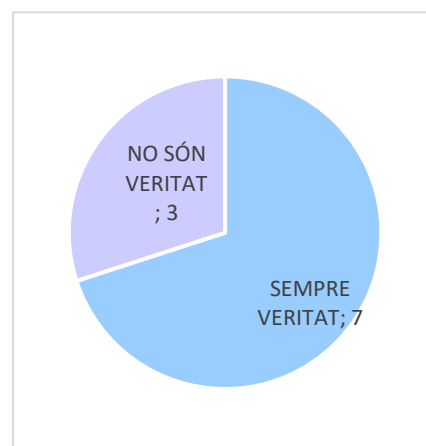
L'alumne/ 3 ha exposat que la majoria dels elements són per un gènere determinat, així doncs, els ha associat un gènere acceptat socialment per cada un dels elements plantejats. Pel que fa al joc de cuinar, ha compartit que els dos gèneres hi juguen. (Vegeu figura 10)

Figura 10: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Pel que fa al bloc 2, ha compartit que la majoria de les afirmacions no les havia escoltat mai. Creu que els nois sempre són forts, les noies sempre són maques, les noies sempre juguen amb nines, els nois sempre fan esport, les noies són sempre dolces, els nois sempre porten pantalons i les noies sempre porten faldilles. Per contra, ha expressat que els nois ploren, les noies no sempre són obedients i que no a tots els nois els agrada lluitar. (Vegeu figura 11)

Figura 11: Nombre d'afirmacions certes i falses

Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

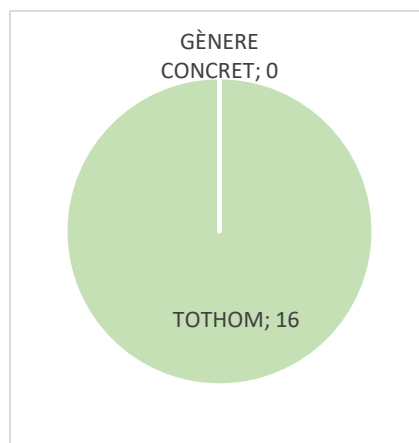
L'alumne/a 3 ha compartit que les dones no poden pilotar avions ni votar i que els homes no poden posar-se tristos.

Així doncs, aquest/a alumne/a es pot considerar que a l'inici d'aquest estudi té diferents estereotips de gènere interioritzats.

- ALUMNE/A 4:

Bloc 1: Per a qui són?

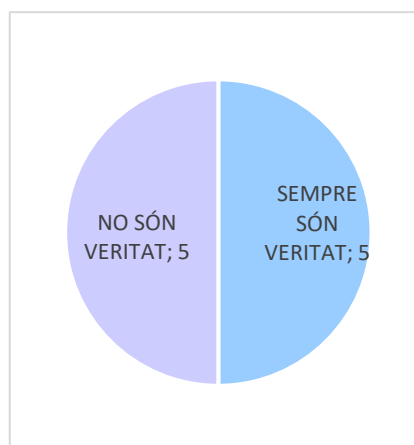
Aquest infant ha exposat que els diferents elements són per tots els gèneres. Així doncs, a priori, es pot considerar que no té estereotips de gènere relacionats amb els elements plantejats. (Vegeu figura 12)

Figura 12: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Amb relació a les diferents afirmacions, ha expressat que la majoria no les havia escoltat mai. Aquest infant creu que els nois sempre són forts, les noies sempre són maques, les noies sempre juguen amb nines, els nois sempre fan esport i els nois sempre porten pantalons i les noies sempre porten faldilles. Per contra, ha expressat que els nois ploren, les noies no sempre són obedients, els nois no sempre els agrada lluitar, les noies no sempre són dolces i no sempre porten faldilla. (Vegeu figura 13)

Figura 13: Nombre d'afirmacions certes i falses

Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

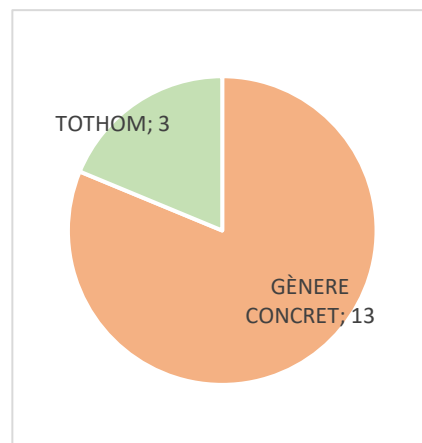
Pel que fa al bloc 3, ha compartit que les dones i els homes poden fer totes les accions plantejades, per tant, les dones poden portar pantalons, pilotar avions, córrer maratons i votar. Els homes poden cuidar nadons, posar-se tristos, ser infermers i netejar.

Així doncs, aquest/a alumne/a es pot considerar que a l'inici d'aquest estudi té interioritzat algun estereotip de gènere.

- ALUMNE/A 5:

Bloc 1: Per a qui són?

L'alumne/a 5 ha associat la majoria dels elements a un gènere concret. Per contra, ha compartit que les flors, els blocs de construcció i jugar a cuinar, són elements per als dos gèneres. (Vegeu figura 14)

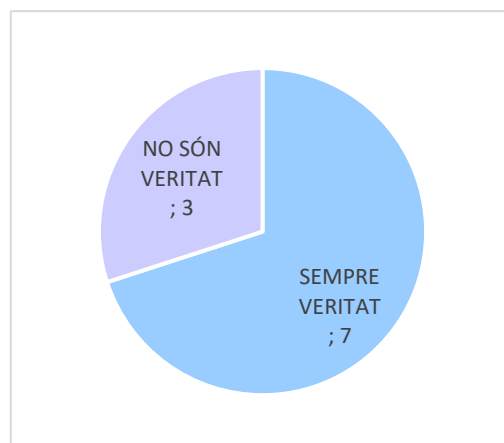

Figura 14: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Pel que fa al bloc 2, ha compartit que prèviament havia escoltat les 10 afirmacions. Considera que els nois no sempre són forts, que no sempre ploren i que les noies no sempre són obedients. Per contra, ha compartit les afirmacions següents són sempre certes: (Vegeu figura 15)

- Les noies són maques,
- Als nois els agrada lluitar,
- Les noies juguen amb nines,
- Els nois fan esport,
- Els nois porten pantalons,
- Les noies porten faldilles.

Figura 15: Nombre d'afirmacions certes i falses

Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

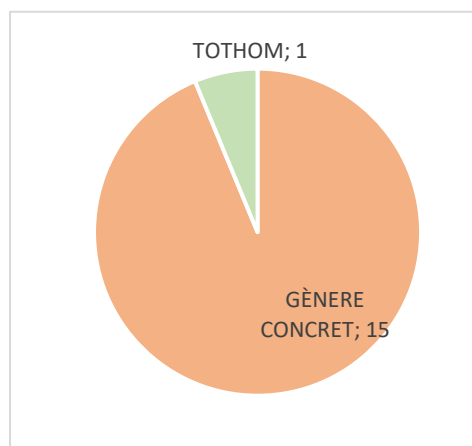
Aquest/a alumne/a ha expressat que les dones poden portar pantalons, pilotar avions i córrer maratons, però no poden votar. Per contra, el gènere masculí poden fer les diferents accions proposades: cuidar nadons, posar-se tristos, ser infermers i netejar.

Així doncs, es pot afirmar que aquest infant té interioritzats estereotips de gènere.

- ALUMNE/A 6:

Bloc 1: Per a qui són?

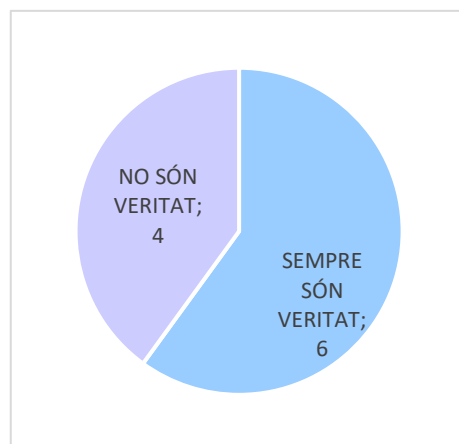
L'alumne/a 6 ha associat tots els elements plantejats a un gènere concret segons els estereotips de gènere establerts socialment. Per contra, ha compartit que les coses de color rosa poden ser per a tothom. (Vegeu figura 16)

Figura 16: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Pel que fa al bloc 2, creu que les noies sempre són més obedients, sempre juguen amb nines, són més dolces i sempre porten faldilla. També creu que els nois sempre fan esport i sempre porten pantalons. Per altra banda, creu que els nois ploren, que no sempre són forts i a vegades no els agrada jugar a lluites. També creu que les noies no sempre són maques. (Vegeu figura 17)

Figura 17: Nombre d'afirmacions certes i falses

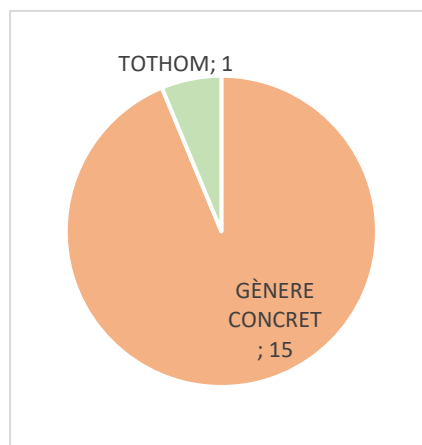
Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

Pel que fa al bloc 3, creu que els homes i les dones poden fer totes les accions plantejades excepte posar-se tristos. Ha compartit que els homes no poden fer aquesta acció. Així doncs, es pot afirmar els estereotips de gènere són presents a la seva forma de pensar.

ALUMNE/A 7:

Bloc 1: Per a qui són?

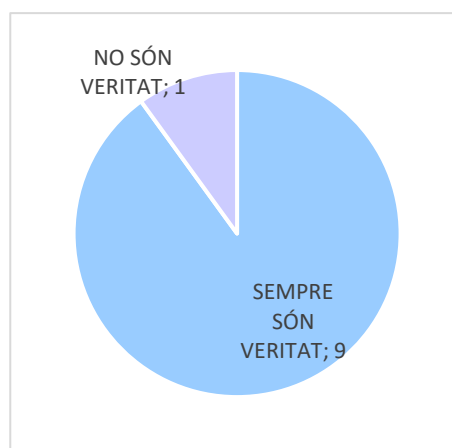
En aquest cas, ha relacionat tots els elements al gènere concret segons els estereotips de gènere establerts. No obstant això, ha compartit que tothom pot jugar a cuinar. (Vegeu figura 18)

Figura 18: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Pel que fa al bloc 2, havia escoltat la majoria de les afirmacions plantejades. A més, ha compartit que la majoria són sempre veritat, excepte que els nois mai ploren. (Vegeu figura 19)

Figura 19: Nombre d'afirmacions certes i falses

Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

Pel que fa al darrer bloc, ha compartit que els homes poden cuidar nadons, posar-se tristos, ser infermers i netejar. També ha expressat que les dones poden portar pantalons, pilotar avions i votar, però no poden córrer maratons.

Així doncs, es pot afirmar que aquest infant té interioritzats diferents estereotips de gènere.

4.2. ACTIVITATS DE CONSCIENCIACIÓ

Una vegada realitzada l'activitat d'avaluació inicial, s'ha començat amb les activitats relacionades amb la literatura infantil. Primer de tot, s'ha fet una lectura del conte Rosa Caramel, s'ha plantejat el repte de crear el seu propi elefant/a i han compartit les seves creacions. Aquesta proposta ha durat diferents sessions

per tal de poder, a través de la literatura infantil, frenar la reproducció d'estereotips de gènere.

Durant aquesta activitat, s'han recollit diferents comentaris que han realitzat de forma oral. A tall d'exemple un nen ha utilitzat entre altres colors, el rosa i el lila. A la posada en comú, ha volgut explicar que està molt content del resultat obtingut perquè "l'he pintat amb rosa i lila que m'agraden molt, però no els utilitzo gaire". Davant d'aquest comentari, se li ha preguntat que perquè no els utilitza i ha respost que li fa vergonya fer-los servir. Pel que fa a la rebuda dels companys, tots han respectat la seva opinió i han verbalitzat que li havia quedat molt bonic.

Seguint amb l'anàlisi dels resultats, els infants han pintat els seus animals de forma lliura, utilitzant una gran varietat de colors segons els seus gustos i les seves preferències. (Vegeu [annex 3](#))

Pel que fa al segon conte escollit, s'anomena La Princesa Kevin, s'ha fet una lectura, s'ha plantejat un repte i s'han creat petits debats per saber l'opinió dels infants. Durant la primera lectura, s'han recollit diferents comentaris, inicialment tots els nens d'aquest estudi han compartit que no es posarien mai un vestit de princesa per dos motius: no en tenen a casa i no els agrada.

Per contra, les nenes han compartit que els agrada vestir-se de princesa, però també de drac i cavaller. També han exposat que els nens poden disfressar-se de princesa com el protagonista de la història. Davant d'aquesta aportació, un nen ha verbalitzat que els vestits de princesa que ha vist no li agraden, però que si fos una princesa *Spiderman* sí que se'l posaria. A tota la resta de nens del present estudi els ha convençut aquesta idea i han compartit de quines princeses es disfressarien.

Amb relació al repte plantejat, crear un vestit de princesa entre tots els infants de l'aula, s'han obtingut uns resultats molt positius. Han creat un vestit amb retalls de paper de seda de diferents colors, trencant amb la idea que els vestits de princesa sempre han de ser roses o liles. Una vegada creat, molts infants han verbalitzat que era molt bonic i que se'l volien "posar".

Així doncs, s'ha realitzat la segona part del repte, tots i totes han mostrat entusiasme per posar-se'l i fer-se una fotografia. Seguidament, s'ha creat un

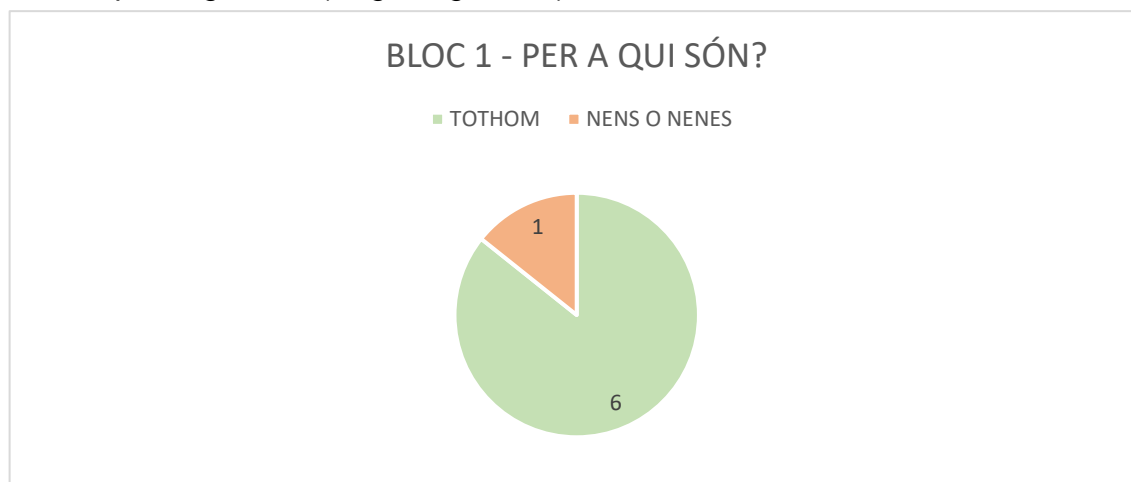
mural format per les diferents imatges de tots els infants i s'ha penjat al vidre per mostrar-lo a la resta de la comunitat educativa. (Vegeu [annex 4](#)) Un fet a destacar, és que els nens han estat molta estona observant les fotografies i comentant que els agrada molt. Per contra, les nenes, han mostrat interès per enganxar la seva fotografia al mural, però una vegada penjat l'han observat molt poca estona.

4.3. ACTIVITAT D'AVALUACIÓ FINAL

L'activitat d'avaluació final s'ha realitzat als 7 infants d'I5 que participen en aquest estudi. Aquesta activitat s'ha portat a terme mitjançant el mateix qüestionari inicial, format per diferents preguntes organitzades en 3 blocs. Aquesta activitat final s'ha realitzat posteriorment a les diferents activitats basades en la literatura infantil per conscienciar de la presència d'estereotips de gènere.

Per analitzar els resultats obtinguts, s'ha utilitzat el mateix codebook per poder categoritzar la realitat i fer una anàlisi qualitatiu de la progressió i evolució de cada infant que conforma aquest estudi.

Primer de tot, amb relació al bloc 1, format per 16 elements els quals s'ha preguntat a cada infant si creia que era pel gènere masculí, femení o pels dos gèneres. Els 7 infants entrevistats, 5 infants han associat cada element als dos gèneres, és a dir, han verbalitzat que tots els elements són per a tothom. Pel que fa a l'infant que, a l'activitat d'avaluació inicial va verbalitzar que tot era per a tothom, ha seguit amb la mateixa idea al llarg de l'estudi. Cal destacar, que l'infant restant ha seguit atribuint elements concrets a un gènere, segons els estereotips de gènere. (Vegeu figura 20)

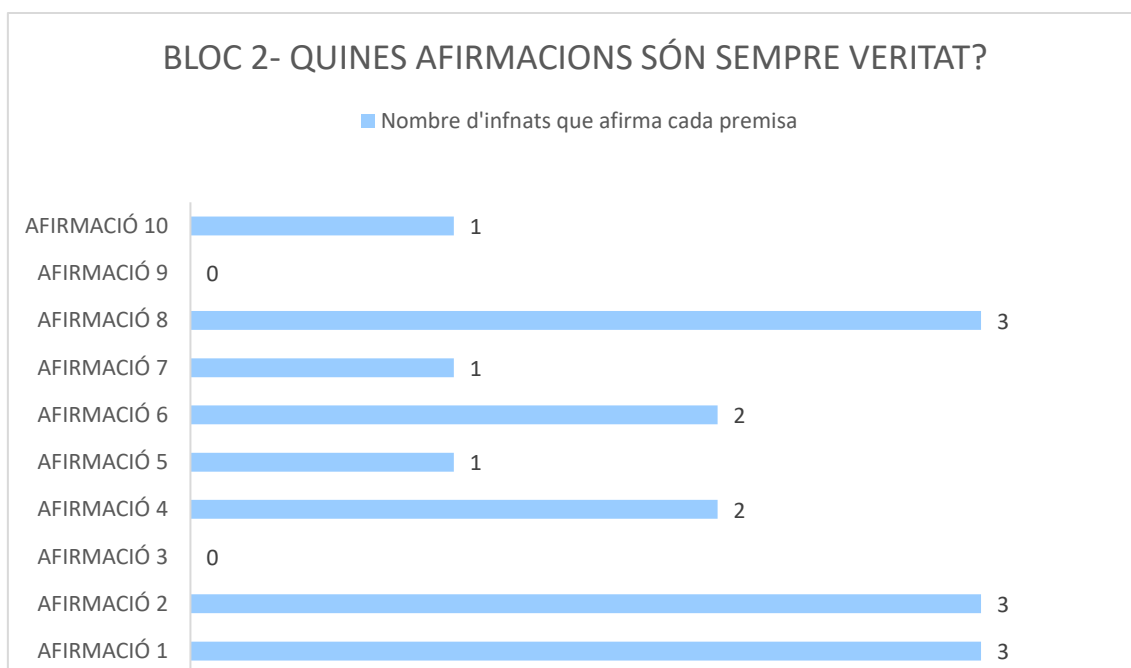

Figura 20: Nombre d'infants que han atribuït almenys un element a un gènere concret

En aquesta ocasió, també s'han extret uns resultats per cada element concret per poder valorar si hi ha una disminució dels estereotips de gènere en els infants que formen la mostra d'aquest estudi. En aquest punt de la recerca, es pot observar un increment de l'atribució dels diferents elements a tots els gèneres. (Vegeu [annex 5](#))

Pel que fa al bloc 2, s'han compartit amb els infants les mateixes afirmacions, que a l'inici de l'estudi, en aquesta ocasió se'ls ha preguntat Quines de les següents afirmacions són sempre veritat: (Vegeu figura 21).

1. Els nois són forts	6. Les noies juguen amb nines
2. Les noies són maques	7. Els nois fan esport
3. Els nois no ploren	8. Les noies són dolces
4. Les noies són més obedients	9. Els nois porten pantalons
5. Als nois els agrada lluitar	10. Les noies porten faldilles

Figura 21: Resultat de les preguntes del bloc 2 al qüestionari final

Pel que fa al bloc 3, se'ls ha preguntat sobre les accions concretes que al llarg de la història no estaven acceptades socialment que fes cada gènere. Les diferents accions plantejades són les mateixes que a l'activitat d'avaluació inicial:

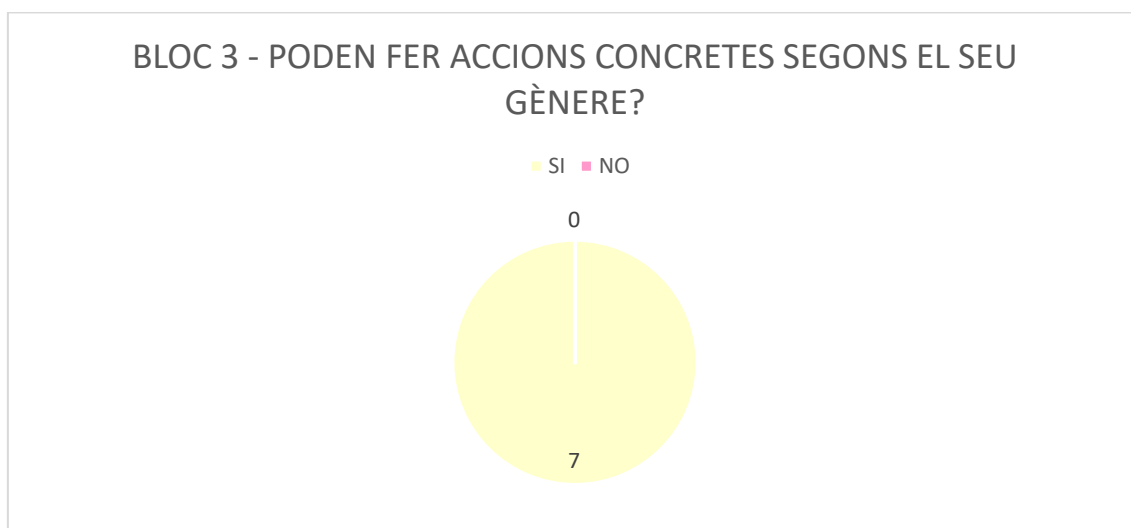
Les dones no poden:

1. PORTAR PANTALONS
2. PILOTAR AVIONS
3. CORRER MARATONS
4. VOTAR

Els homes no poden:

5. CUIDAR NADONS
6. POSAR-SE TRISTOS
7. SER INFERMERS
8. NETEJAR

En aquest bloc, els 7 infants que formen aquest estudi han compartit la idea que el gènere masculí i femení poden fer les diferents accions plantejades. (Vegeu figura 22). Així doncs, respecte a l'activitat inicial hi ha hagut una millora a les preguntes del bloc 3.

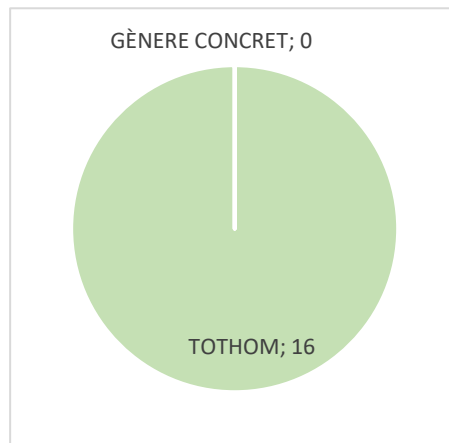
Figura 22: Resultats de les preguntes del bloc 3 en el qüestionari final

Així doncs, aquests són els resultats obtinguts a través del qüestionari final, queda palès que hi ha hagut una reducció dels estereotips de gènere i una evolució general respecte a l'activitat d'avaluació inicial. Seguidament, s'analitzen els resultats de l'avaluació final de forma individual per poder valorar el progrés i fer una valoració qualitativa de l'evolució que fa cada infant al llarg del present estudi.

- ALUMNE/A 1:

Bloc 1: Per a qui són?

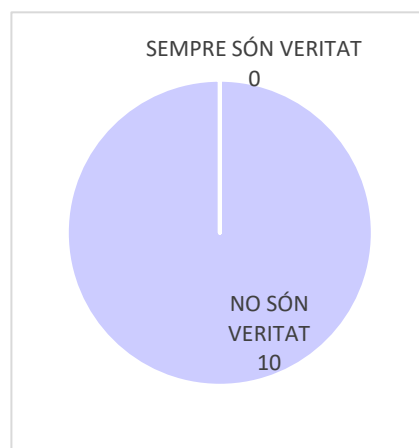
Amb relació a les preguntes del bloc 1, ha verbalitzat que tots els elements són per a tothom, reduint els estereotips respecte a les respostes de l'activitat d'avaluació inicial, ja que a l'activitat inicial va determinar un gènere concret a cada element a un gènere concret. (Vegeu figura 23)

Figura 23: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Pel que fa al bloc 2, ha compartit que totes les afirmacions són falses, ja que no sempre es compleixen les premisses. Per tant, hi ha una millora des de l'inici de l'estudi al final perquè va expressar que totes les afirmacions sempre eren veritat. (Vegeu figura 24)

Figura 24: Nombre d'afirmacions certes i falses

Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

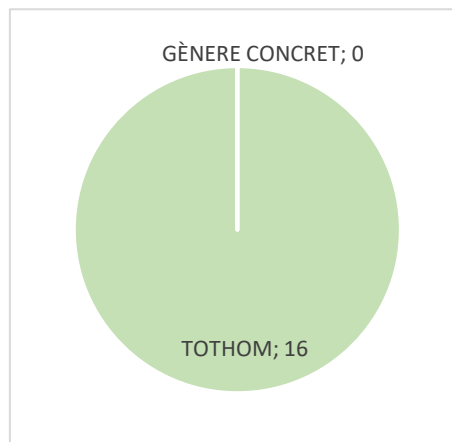
L'alumne/a 1 ha compartit que les dones i els homes poden fer les opcions plantejades. Així doncs, en aquest tercer bloc ha seguit igual respecte a l'activitat d'avaluació inicial.

En comparació a l'activitat d'avaluació inicial, ha erradicat els estereotips de gènere.

- ALUMNE/A 2:

Bloc 1: Per a qui són?

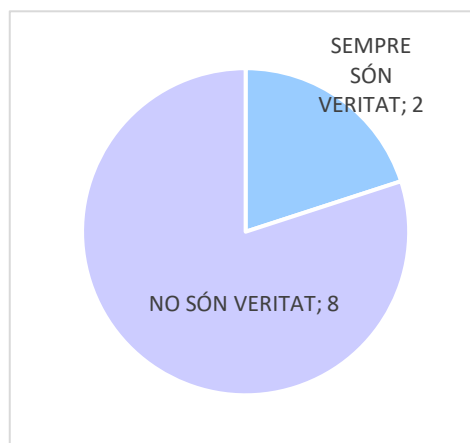
En aquest cas, a l'activitat d'avaluació inicial va compartir que 10 elements eren per a tothom. Per contra, els resultats obtinguts en el qüestionari final han sigut exitosos, ja que ha expressat que tots els elements són per a tothom. (Vegeu figura 25)

Figura 25: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Pel que fa al bloc 2, ha compartit que 2 afirmacions són sempre certes; els nois són forts i les noies són maques. Per contra, ha expressat que la resta d'afirmacions no són sempre vertaderes. (Vegeu figura 26) Respecte al qüestionari inicial, hi ha hagut una millora, ja que va expressar que 7 oracions eren sempre veritat.

Figura 26: Nombre d'afirmacions certes i falses

Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

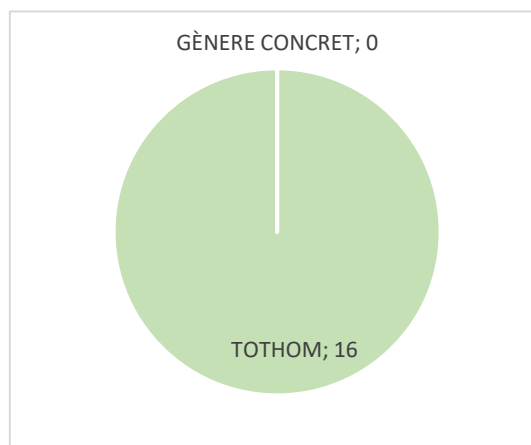
L'alumne/a 2 ha compartit que totes les afirmacions són mentida. Així doncs, les dones poden portar pantalons, pilotar avions i votar, i els homes poden cuidar nadons, ser infermers, netejar i posar-se tristos.

Així doncs, aquest/a alumne/a es pot afirmar que respecte a l'activitat d'avaluació final, ha reduït els estereotips de gènere.

- ALUMNE/A 3:

Bloc 1: Per a qui són?

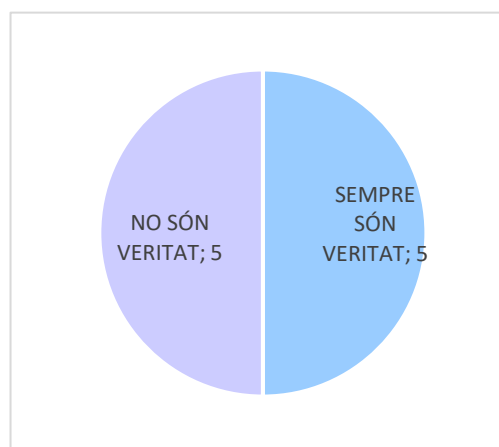
Pel que fa a l'alumne/a 3, ha expressat que tots els elements són per a tothom. D'aquesta manera, les coses roses, blaves, el futbol, el ballet, el cabell curt, el cabell llarg, els videojocs, les princeses, els dinosaures, els unicorns, les nines, els camions, el maquillatge, les flors, els blocs de construcció i cuinar són accions per al gènere masculí i femení. (Vegeu figura 27). Hi ha hagut una reducció dels estereotips perquè a l'inici de l'estudi va atribuir a un gènere concret a 15 elements.

Figura 27: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Pel que fa al bloc 2, ha seguit reproduint alguns estereotips de gènere. Ha compartit que els nois són sempre forts, les noies sempre són maques, les noies sempre són més obedients, sempre juguen amb nines i sempre són dolces. Per contra, ha expressat que els nois ploren, que no sempre els agrada lluitar, no sempre fan esport, no sempre porten pantalons i les noies no sempre han de portar faldilla. (Vegeu figura 28)

Figura 28: Nombre d'afirmacions certes i falses

Respecte a l'activitat d'avaluació inicial hi ha una millora, ja que ha reproduït estereotips de gènere, però no els ha erradicat.

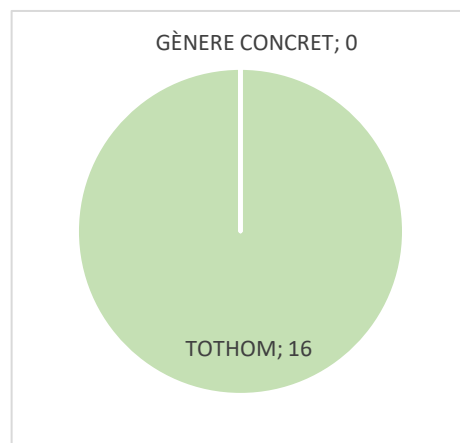
Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

L'alumne/a 3 ha compartit que totes les accions les poden fer tant homes com dones.

- ALUMNE/A 4:

Bloc 1: Per a qui són?

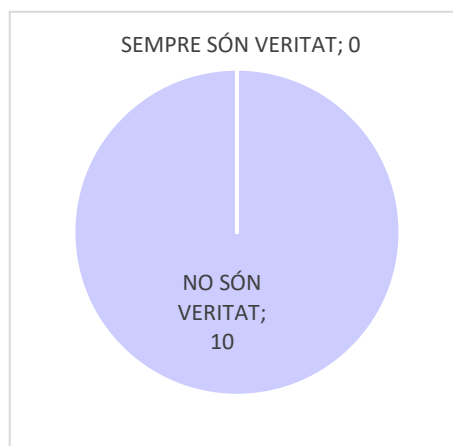
Aquest infant a l'inici de l'estudi va compartir que tots els elements eren per a tothom i ha seguit amb la mateixa idea. (Vegeu figura 29)

Figura 29: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Amb relació a les diferents afirmacions, a l'inici, va expressar que 5 afirmacions eren sempre veritat. En aquesta ocasió, al punt final de l'estudi, ha compartit que totes les afirmacions són mentida, i, per tant, no sempre es compleixen. (Vegeu figura 30)

Figura 30: Nombre d'afirmacions certes i falses

Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

Pel que fa al bloc 3, ha seguit amb la mateixa idea que a l'activitat d'avaluació inicial. Així doncs, ha compartit que les dones i els homes poden fer totes les accions plantejades.

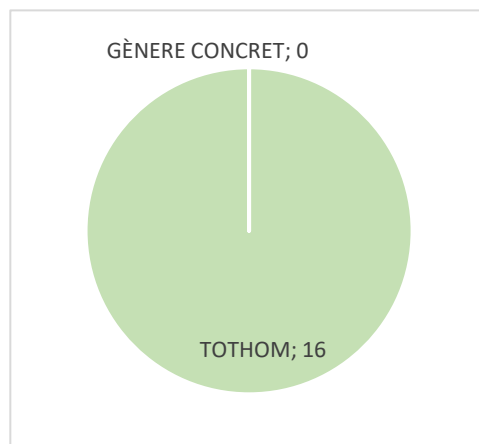
Aquest/a alumne/a, tenint en compte els resultats, es pot afirmar que ha reduït, fins a erradicar, els estereotips de gènere.

- ALUMNE/A 5:

Bloc 1: Per a qui són?

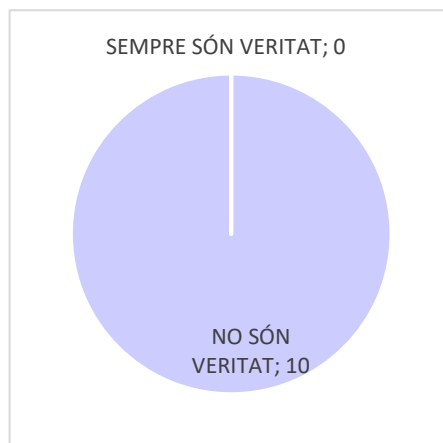
Pel que fa a aquest alumne, ha afirmat que tots els elements exposats són per a tothom. Així doncs, ha millorat respecte a l'activitat d'avaluació inicial, ja que va compartir que 13 elements estaven destinats a un gènere concret. (Vegeu figura 31)

Figura 31: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Amb relació a les 10 afirmacions compartides, ha considerat que no sempre totes es compleixen. Per tant, també hi ha hagut una notable millora respecte a l'inici de l'activitat d'avaluació. (Vegeu figura 32)

Figura 32: Nombre d'afirmacions certes i falses

Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

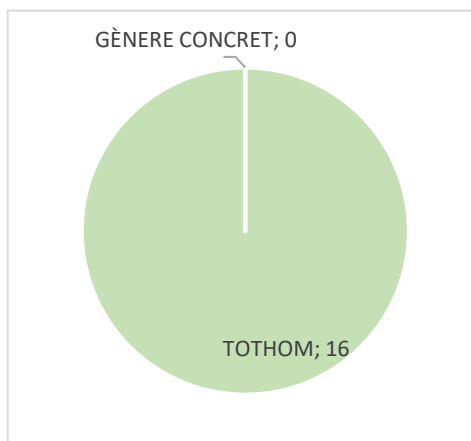
Ha compartit que tots els gèneres poden fer les diferents accions plantejades. Per tant, ha afirmat que les dones poden portar pantalons, pilotar avions, córrer maratons i votar. El gènere masculí pot: cuidar nadons, posar-se tristos, ser infermers i netejar.

Així doncs, es pot afirmar que aquest infant ha fet una evolució positiva respecte al nombre d'estereotips de gènere.

- ALUMNE/A 6:

Bloc 1: Per a qui són?

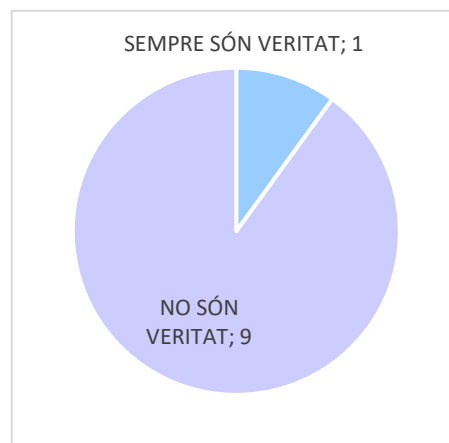
L'alumne/a 6 ha associat tots els elements als dos gèneres. Així doncs, hi ha hagut una notable millora, ja que a l'inici va associar 15 elements a un gènere concret en funció dels estereotips de gènere establerts. (Vegeu figura 33)

Figura 33: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Pel que fa al bloc 2, va compartir que 6 afirmacions eren veritat: les noies sempre són més obedients, sempre juguen amb nines, són més dolces i sempre porten faldilla. També creia que els nois sempre fan esport i sempre porten pantalons. En el punt final de l'estudi, l'estereotip que ha reproduït és que les noies sempre són més dolces. (Vegeu figura 34)

Figura 34: Nombre d'afirmacions certes i falses

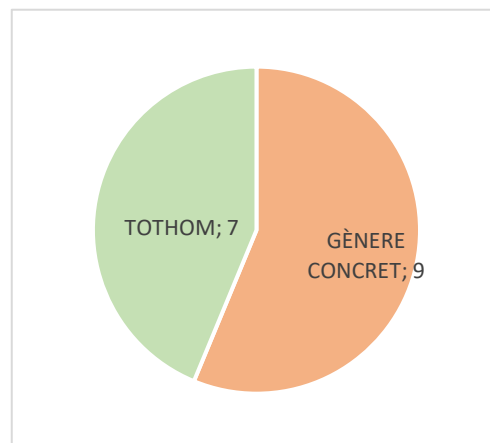
Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

Amb relació al bloc 3, creu que els homes i les dones poden fer totes les accions plantejades. Per tant, homes i dones poden portar pantalons, conduir avions, córrer maratons, votar, cuidar nadons, posar-se tristos, ser infermers/es i poden netejar.

- ALUMNE/A 7:

Bloc 1: Per a qui són?

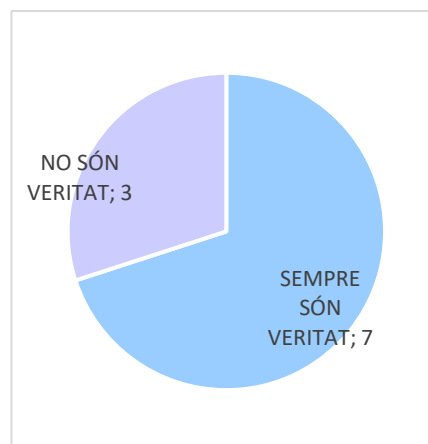
En aquest cas, a l'inici de l'estudi va compartir que 15 elements eren per un gènere concret. Pel que fa a aquest punt, el qual s'han fet diferents activitats de conscienciació mitjançant la literatura infantil, ha seguit reproduint estereotips, ja que ha compartit que les coses roses, el ballet, els unicorns, les nines i el maquillatge són elements per les nenes. També ha compartit que les coses blaves, els videojocs, els dinosaures i els camions són objectes per a nens. (Vegeu figura 35)

Figura 35: Nombre d'elements que ha atribuït a un gènere concret

Bloc 2: Quines afirmacions són sempre veritat?

Pel que fa al bloc 2, ha compartit que els nois sempre són forts, sempre els agrada lluitar i sempre fan esport. Per contra, ha afirmat que les noies sempre són més maques, més obedients, més dolces i sempre juguen amb nines (vegeu figura 36)

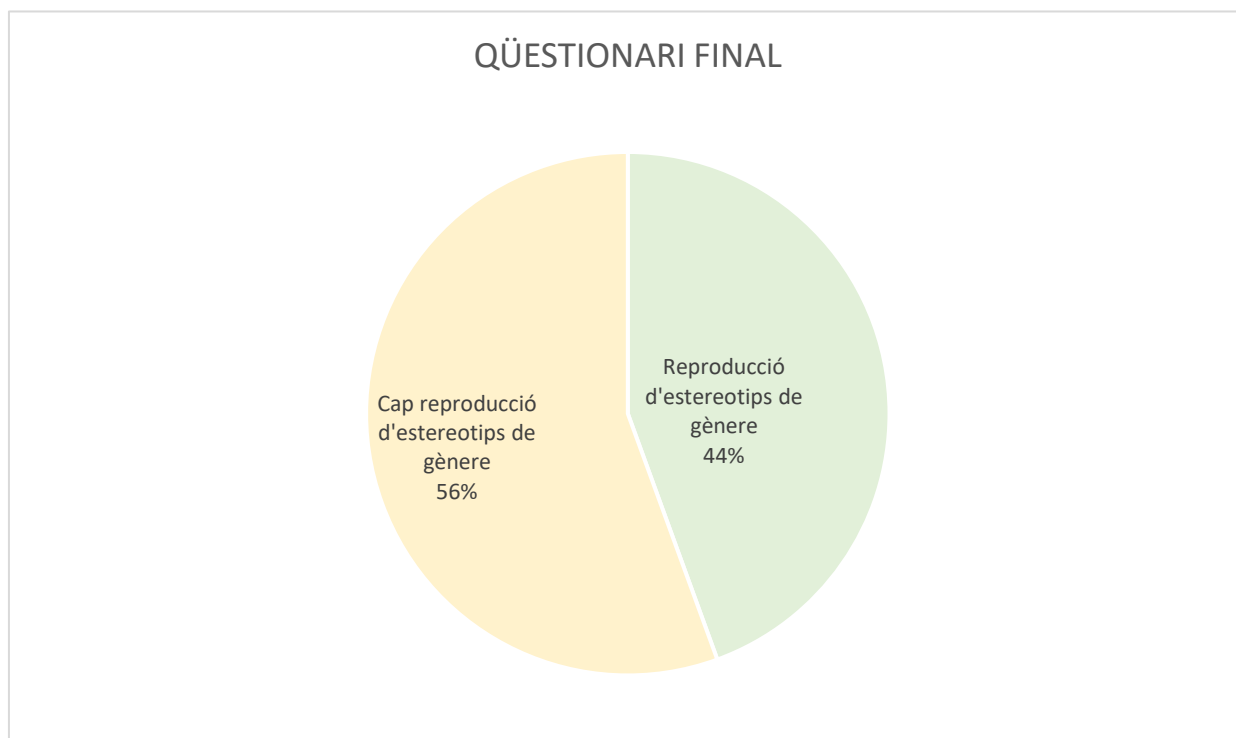
Figura 36: Nombre d'afirmacions certes i falses

Bloc 3: Poden fer accions concretes segons el seu gènere?

Pel que fa al darrer bloc, ha compartit els homes poden cuidar nadons, posar-se tristos, ser infermers i netejar. També ha expressat que les dones poden portar pantalons, pilotar avions, votar i córrer maratons.

Així doncs, es pot afirmar que aquest infant ha reduït l'ús dels estereotips de gènere, però no els ha erradicat.

Finalment, per tal de donar resposta a la pregunta investigable, inicialment el 100% dels infants van reproduir algun estereotip de gènere mitjançant les respostes del qüestionari inicial. A través de les diferents activitats de literatura infantil, un 44% dels infants han reproduït estereotips de gènere, l'alumne/a 2, 3, 6 i 7 (vegeu figura 36). No obstant això, excepte l'alumne 7, han reduït notablement els estereotips de gènere i n'han reproduït de forma molt escassa només a les preguntes del bloc 2.

Figura 36: Percentatge d'infants en funció de la reproducció d'estereotips

Així doncs, a partir d'aquests resultats es pot analitzar, a l'apartat de discussió i conclusions, el progrés que han fet els infants mitjançant la literatura infantil.

5. DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS

Pel que fa a aquest darrer apartat, es tenen en compte els diferents resultats exposats i analitzats anteriorment per poder donar resposta a la pregunta d'investigació que condueix aquesta recerca.

Per iniciar el present estudi, s'han fet diverses recerques exhaustives sobre els temes implicats en la investigació. Inicialment, s'ha realitzat una recerca amb relació al gènere des d'una basant sociològica per tal de contextualitzar el tema principal. També s'ha investigat sobre els estereotips de gènere, el llenguatge sexista i la literatura infantil. Aquest darrer tema s'utilitza com a instrument per donar resposta a la pregunta d'investigació.

A més, s'ha referenciat el currículum d'educació infantil per poder abordar aspectes de coeducació amb els infants, ja que el Decret 21/2023, del 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil, incorpora "la coeducació, la perspectiva de gènere i l'educació afectivosexual per afavorir el desenvolupament dels infants en un entorn sense estereotips amb una perspectiva d'igualtat de tracte i no discriminació." (p.2). Així doncs, és un tema d'actualitat que és necessari treballar a les aules.

Tenint en compte el marc teòric del present estudi, també cal destacar que, segons Unger (1989), els infants entre 4 i 10 anys tenen la capacitat per saber què s'espera d'ells. Aquest fet influencia la seves conductes, ja que actuen segons les expectatives creades. Així doncs, durant el procés de socialització, observen, aprehenen i interioritzen la major part dels estereotips que condicionen el seu comportament per ser acceptats socialment. Durant aquest període d'observació i imitació es produeix la tipificació sexual, un procés el qual els infants aprenen a ser nens o nenes. Aquest procés es produeix durant el desenvolupament cognitiu i evolutiu dels infants. (Shaffer 2000).

Així mateix, partint d'aquesta idea, realitzar un estudi amb els infants d'15 amb relació a la frenada dels estereotips de gènere, és adequat pel seu nivell cognitiu i evolutiu, ja que es troben just al període entre els 4 i 10, el qual prenen consciència del que s'espera d'ells/elles per la seva condició sexual. Si s'entén el gènere com construcció social que té un impacte en les persones dividint la

humanitat en homes i dones (Coeduca't, Educació infantil/ Segon cicle, 2020), cal treballar des les edats primerenques que no hi ha comportaments adequats o inadequats en funció del seu sexe. Si no que cadascú és únic i diferent. (Coeduca't, 2020).

Per altra banda, per continuar amb l'estudi, ha sigut essencial escollir un recurs adequat per poder despertar la consciència dels infants amb relació als estereotips de gènere. Així doncs, el recurs escollit ha sigut la literatura infantil el qual desperta l'interès dels infants. A més, una de les seves principals funcions, durant les edats primerenques, és la comprensió del món des d'un enfocament sociocultural concret. (Cervera, 1989). Cal tenir en compte, que mitjançant els contes els infants s'identifiquen amb els personatges. (Belotti 1978). Per tant, mitjançant aquest recurs es poden transmetre diferents valors necessaris per aconseguir una societat basada en la igualtat de gènere.

Aquesta recerca ha permès plantejar-se la pregunta investigable. Així doncs, en aquest punt, cal recorda-la, juntament amb la hipòtesi i els objectius plantejats. La pregunta que guia aquesta investigació és: "L'anàlisi de notícies frena la reproducció dels estereotips de gènere dels alumnes de 6è de primària a l'aula?".

Per tal de resoldre-la, la metodologia aplicada ha contribuït a fer una anàlisi exhaustiu de les respostes i obtenir una millora dels resultats. Així doncs, mitjançant la literatura infantil, s'ha augmentat la consciència dels infants amb relació al tractament del gènere. És cert que, per despertar aquesta consciència, les lectures dels contes han estat acompanyades de converses i reptes per poder afavorir la comprensió de les històries narrada.

No obstant això, a l'activitat inicial d'avaluació tots els infants van reproduir una gran quantitat d'estereotips de gèneres, però a través de les activitats plantejades hi ha hagut una notable disminució d'infants que han reproduït estereotips de gènere, ja que els resultats ho demostren. D'aquesta manera, la hipòtesi inicial, la qual exposa que a partir de la literatura infantil s'incrementa la consciència i la detecció dels estereotips de gènere que tenen interioritzats els infants des de les edats primerenques, queda confirmada.

En general, hi ha hagut una disminució dels estereotips de gènere, així doncs, la majoria d'infants han assolit l'objectiu principal: frenar la reproducció dels estereotips de gènere per tal d'expressar-se de forma respectuosa sense incrementar les desigualtats entre els dos gèneres, el masculí i femení. Tanmateix, hi ha hagut algun infant que ha reproduït algun estereotip en l'activitat d'avaluació final, però n'ha reduït l'ús respecte a l'activitat d'avaluació inicial.

En aquest estudi, també s'han establert uns objectius específics. Per una banda, el següent objectiu:

- Superar els diferents reptes plantejats per tal de potenciar la lliura expressió.

Ha sigut assolit per tots els infants que conformen aquest estudi, ja que han acomplert els diferents reptes sense reproduir cap estereotip de gènere. A més, han respectat les creacions dels companys i companyes. Així doncs, tots s'han pogut expressar amb llibertat i ser valorats per la resta.

Per altra banda, també s'han establert aquests objectius específics:

- Analitzar de forma crítica diferents contes per tal de frenar els estereotips de gènere.
- Prendre consciència de la presència d'estereotips de gènere per trencar amb l'associació de comportaments a cada gènere.

Aquests objectius han sigut assolits per la majoria dels infants, ja que tal com mostren els resultats, un 56% dels infants han frenat la reproducció dels estereotips de gènere. Així doncs, aquests infants han assolit tots els objectius plantejats. Per contra, el 44% restant, ha seguit reproduint algun estereotip de gènere. No obstant això, n'han reduït l'ús, ja que a les preguntes del bloc 3, a l'inici de l'estudi, el 79% dels alumnes va compartir que algunes accions no podien ser executades per un gènere concret. Al final de l'estudi, el 100% dels alumnes han compartit que totes les accions les poden realitzar els dos gèneres. A pesar d'això, no es pot afirmar que tots els alumnes han erradicat aquest tipus d'estereotips perquè a les preguntes del bloc 2, 3 alumnes han compartit que algunes de les afirmacions són certes.

Atès a la complexitat del tema es fa difícil afirmar que s'ha frenat per complet l'ús d'aquestes expressions discriminatòries, ja que aquests 3 alumnes han reduït notablement l'ús dels estereotips de gènere, però han seguit compartint alguna idea estereotipada. D'aquesta manera, una de les limitacions que presenta aquest estudi és la complexitat de la temàtica escollida, ja que els estereotips de gènere tenen una gran influència a la societat.

Aquestes creences estan molt arrelades a la forma de pensar i comunicar-se, ja que des de les edats primerenques s'està acostumat a escoltar i interioritzar els estereotips de gènere. A més, es creen unes expectatives als nounats en funció dels seus genitals. Aquest fet complica l'erradicació dels estereotips perquè són aspectes molt interioritzats que es reproduïxen de forma inconscient. No obstant això, mitjançant la literatura infantil s'ha aconseguit despertar la consciència de la presència d'estereotips de gènere.

Tenint en compte aquests factors, una proposta de millora seria allargar aquest estudi, és a dir, per tal de frenar per complet la reproducció d'estereotips de gènere, seria interessant crear un projecte anual. D'aquesta manera, és possible erradicar els estereotips de gènere amb un treball constant de conscienciació, així doncs, s'haurien de plantejar propostes al llarg del curs.

A més, si des de les edats primerenques es mostren models lliures d'estereotips de gènere, no serà necessari en un futur intervenir per erradicar-los. Tenint en compte aquest aspecte, a l'estudi realitzat al primer semestre a 6è de primària, es va detectar una gran presència d'estereotips de gènere. Mitjançant l'anàlisi de notícies es fa reduir l'ús d'aquestes idees estereotipades, però també caldria crear un projecte anual per poder-les erradicar.

D'aquesta manera, existeix una semblança entre els infants de 6è i d'15, ja que tots a l'inici de l'estudi tenien una gran varietat d'estereotips interioritzats. A través de les activitats proposades, s'han reduït notablement. Per tant, l'erradicació dels estereotips de gènere és possible mitjançant un treball constant.

Cal destacar que, els infants d'15, a través de petites converses, ja s'han mostrat en desacord amb les desigualtats de tractes que reben els homes i les dones, per contra, amb els alumnes de 6è va ser necessari crear molts debats per poder prendre consciència d'aquestes desigualtats. Així doncs, es pot afirmar que els

infants d'15 estan més sensibilitzats amb aspectes relacionats amb la coeducació i si des de les edats primerenques s'intervé, s'aconseguiran societats basades en la igualtat de gènere.

Per concloure, mitjançant la literatura infantil, s'ha augmentat la consciència amb relació als estereotips de gènere, ja que hi ha hagut una reducció, demostrada a través dels resultats, d'aquestes idees estereotips. Així doncs, a través d'aquest recurs es pot arribar a erradicar els estereotips de gènere.

6. REFERÈNCIES DOCUMENTALS

Alemany, I., Robles, M.C. i De la Flor, M.A. (2019). Las actitudes, los estereotipos y los prejuicios. En M.A. Gallardo-Vigil y J. Alemany-Arrebola (Eds.), *Las actitudes ante diversas realidades sociales. Buenas prácticas para la educación inclusiva (1-7)*. Editorial Comares

Arenas, M.G. (2006). *Triunfantes perdedoras: la vida de las niñas en la escuela*. Recuperat de https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=s_4pIWtLBXkC&oi=fnd&pg=PA16&dq=+desigualdad+de+género+escuela&ots=zWzly6xALs&sig=ilqMGWHQcps87LvYOnCc2qHXnRM#v=onepage&q=desigualdad%20de%20género%20escuela&f=false

Association Europeenne du Coté des Filles. (1998) *¿Qué modelos para las niñas? Una investigación sobre los libros ilustrados*, París.

Barjola, N., Bolao, J., Carrillo, S., Vázquez, M., Duran, M., Garrido, N., Malpica, C., i Rodó-Zárat, M., (2021). *Violències masclistes en l'etapa juvenil a Catalunya*. https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/JOVENTUT_documents/arxiu/publicacions/col_estudis/Estudis-40-Publicacio-sencera.pdf

Belotti, E. G. (1989). A favor de las niñas. *CLIJ: Cuadernos de literatura infantil y juvenil*, 2(11), 56-58.

Cervera, J. (1989). Literatura infantil: Los límites de la didáctica. *Monteolivete*, 6, 37-49.

Conway, J., Bourque, S. y Scott, J. (1996). El concepto de género. En: M. Lamas (comp.), *El género. La construcción cultural de la diferencia sexual* (pp. 21-33). México: PUEG-UNAM

Colomer, T. (1999). *Introducción a la literatura infantil y juvenil. Síntesis*

Colomer, T. y Olid, I. (2009). Princesas con tatuaje: las nuevas caras del sexismo en la ficción juvenil. *Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura*, 51, 55-67. <https://doi.org/10.5209/ dida.54082>

Departament d'Ensenyament. (2023). Decret 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica. <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/8851/1955221.pdf>

Departament d'Educació. (2020). Programa Coeduca't / Orientacions per a l'educació afectivosexual. Educació primària/cicle superior. https://drive.google.com/file/d/12rq_jM9yog4xrTqrTXOG311fF7jToClk/view

Departament d'Educació. (2020). Programa Coeduca't / Orientacions per a l'educació afectivosexual. Educació infantil/segon cicle. <https://lassociacio.org/wp-content/uploads/ed-infantil-segon-cicle.pdf>

Departament del Treball. (s.d.) Recull de termes Dones i Treball [https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/cures-temps/publicacions/IGUALTAT/ESTUDIS/Recull termes Dones Treball_cat.pdf](https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/cures-temps/publicacions/IGUALTAT/ESTUDIS/Recull%20termes%20Dones%20Treball_cat.pdf)

Departament d'Educació. (s.d.). Tractament lingüístic del gènere en el Departament d'Educació <https://drive.google.com/file/d/1HNI6iGiUq4vJEOWmjlSerR-fC1V-u8aL/view>

Eriksson, K. (2008). Beyond stereotypes? Talking about gender in schoolbooktalk. *Ethnography and Education*, 3(2), 129-144. <https://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:18524/FULLTEXT01.pdf>

Gallagher, A., Kaufman, J., (2005). *Gender Differences in Mathematics: An Integrative Psychological Approach*, Cambridge: Cambridge University Press.

Garrido, V. (2020). Los arquetipos masculinos de los cuentos de Perrault: modelos de masculinidad que aprender o desaprender desde la infancia. *Feminismo/s*, 35, 235-262. https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/107620/1/Feminismos_35_09.pdf

- González, T. (2016). Los libros infantiles como modelos de aprendizaje. La transmisión de roles de género. *Formazione & Insegnamento XIV (2)*, 57-67. https://issuu.com/pensamultimedia/docs/_merged
- González, B. (1999). Los estereotipos como factor de socialización en el género. *Comunicar*, 12, 79-88.
- Garreta, N. i Careaga, p. (1987). Modelos masculinos y femeninos en los textos de EGB, Madrid, Manisterio de Cultura, Instituto de la Mujer.
- Haruna-Banke, L. i Ozewe, R. (2017). Stereotyping Gender in Children's Literature. *Journal of Research in Humanities and Social Science*, 5(5), 77-81. <https://www.questjournals.org/jrhss/papers/vol5-issue5/L557781.pdf>
- Institut Català de les Dones. (2015). Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes. <https://dones.gencat.cat/ca/ambits/mitjans-comunicacio/recomanacions-publicitat-igualitaria/estereotips-de-genero-/>
- Leal, S. V. (2001). El lenguaje sexista. Flecha, C., i Gil, M. N. (Eds.). *La educación de las mujeres: nuevas perspectivas* p. 39 – 43. Universidad de Sevilla.
- López, C (2014) Identidades, estereotipos y educación. *Educando en igualdad: Herramientas de trabajo para el profesorado*, (2), (1-8). <https://www.educandoenigualdad.com/wp-content/uploads/2016/03/Febrero2014.pdf>
- Pérez, C., Gargallo, B. (s.d.). *Sexismo y Estereotipos de género en los textos escolares*. https://www.uv.es/genero/docs/public_edu/sexismo_txtos.pdf
- Shaffer, D. (2000). *Psicología del desarrollo: infancia y adolescencia*. México: S. A. Ediciones paraninfo

Turín, A. A. (1995). Los cuentos siguen contando... Algunas reflexiones sobre los estereotipos

Unger, G. F. (1989). Formación y desarrollo de la identidad sexual en la infancia y adolescencia. Nueva York: Baywood

7. ANNEXOS

7.1. ANNEX 1: SITUACIÓ D'APRENTATGE

Situació d'aprenentatge¹

Tot i que es proposa un model concret, aquest és un exemple més de l'estructura i els components que pot tenir una planificació a l'educació infantil. Cada escola bressol o escola pot consensuar el seu propi model, decidint quin s'ajusta millor a les seves necessitats de planificació.

Títol	SOM DIFERENTS!
Nivell educatiu/internivell	3-6 anys

¹Les situacions d'aprenentatge al primer cicle d'educació infantil són experiències que viuen els infants i que l'equip educatiu utilitza per desenvolupar aprenentatges. Es donen en un context concret, plantegen un repte i estan orientades a desenvolupar les competències específiques.

DESCRIPCIÓ (context + repte)

Per què aquesta situació d'aprenentatge? Està relacionada amb alguna altra? Quin és el context?² Quin repte planteja?³

Context: Les manifestacions literàries tenen una influència cabdal en el desenvolupament integral dels infants. Cal tenir en compte que una de les funcions bàsiques de la literatura, durant les edats primerenques, és la comprensió del món des d'un enfocament sociocultural concret. Així doncs, la literatura infantil representa la realitat mitjançant les històries narrades. Aquesta realitat s'ha caracteritzat per ser sexista la qual els lectors han considerat com a única i certa. D'aquesta manera, es pot afirmar que la literatura infantil transmet una gran quantitat d'estereotips de gènere.

A més, durant aquestes edats, els infants comencen a experimentar el procés de la socialització el qual està marcat, entre altres aspectes, pel llenguatge que configura la forma d'entendre l'organització de la societat i la realitat quotidiana. Es pot afirmar que el llenguatge determina el comportament del cada gènere.

Així doncs, davant d'aquesta situació, sorgeix la necessitat de compartir amb els infants diferents contes que formen part de la literatura infantil lliures d'estereotips de gènere per tal que construeixin una visió del món basada en la igualtat de gènere. Així doncs, el repte que es planteja és reflexionar de forma crítica les obres literàries plantejades i trencar amb els estereotips de gènere.

²Context: conjunt de circumstàncies que expliquen un esdeveniment o una situació i que envolten un individu, un col·lectiu o una comunitat, etc.

³Un repte és un desafiament que sorgeix d'un interès plantejat pels infants, una pregunta, un problema, l'observació d'un fenomen, una informació o problemàtica de l'entorn proper o de la societat que els cridi l'atenció, una recerca, un encàrrec, un projecte, una necessitat plantejada per un agent extern al grup..., situat en un context. Resoldre'l implica mobilitzar sabers i connectar accions a partir dels quals es desenvolupen capacitats personals.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES⁴

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge s'afavoreix el desenvolupament de les competències específiques dels eixos següents:

Eix 1. Un infant que creix amb autonomia i confiança

Eix 2. Un infant que es comunica amb diferents llenguatges

Eix 3. Un infant que descobreix l'entorn amb curiositat

Eix 4. Un infant que forma part de la diversitat del món que l'envolta

Competències específiques	Eix 1	Eix 2	Eix 3	Eix 4
Viure les emocions, expressant i reconeixent sentiments i necessitats, per anar creixent en benestaremocional i seguretat afectiva.	x			
Progressar en l'adquisició de normes i hàbits saludables i ecosocialment responsables, guanyant confiança en les pròpies possibilitats i capacitats per construir la pròpia identitat.	x			
Interpretar, comprendre i expressar missatges, emprant recursos i coneixements basats en la pròpia experiència, per avançar en la comunicació i la construcció de nous aprenentatges.		x		
Desenvolupar, de manera progressiva, diferents formes de raonament i procediments del pensament científic, a través de l'observació i la manipulació, per iniciar-se en la interpretació de l'entorn i respondre de manera creativa als diferents reptes i situacions.			x	
Avançar en la relació amb els altres en condicions d'igualtat, creant lligams, per construir la pròpia identitat basada en els valors democràtics i de respecte als drets humans.				x
Apreciar progressivament l'entorn social i cultural proper i la seva diversitat, mostrant interès i respecte per conèixer.				x

⁴Aquestes competències són les mateixes que estan referenciades al [Decret 21/2023, de 7 de febrer](#), d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil.

OBJECTIUS D'APRENTATGE I CRITERIS D'AVUACIÓ

Objectius d'aprenentatge⁵ Què volem que aprenguin els infants i per a què? Què esperem aconseguir amb aquesta situació? CAPACITAT + SABER + FINALITAT	Orientacions per a l'avaluació Com sabem que ho han après? ACCIÓ + SABER + CONDICIONS
1. Conèixer el concepte d'estereotips de gènere per tal d'identificar si n'utilitzen a l'hora de comunicar-se.	Superar els reptes plantejats evitant la reproducció d'estereotips de gènere. Fer un bon ús de la llengua oral, sense utilitzar vocabulari discriminatori, enriquint el lèxic en les diferents interaccions amb el grup.
2. Apreciar gradualment les possibilitats de cada individu sense recaure en falses creences associades al gènere.	Mostrar emocions i sentiments davant de narracions orientades a trencar estereotips de gènere. Respectar els gustos i els comportaments dels companys i companyes.
3. Crear lligams en la relació amb els altres per reforçar el vincle afectiu entre les persones de diferents gèneres.	Participar en les propostes de grup establint relacions i vincles amb els altres a través de les paraules i de l'espai. Compartir propostes amb els iguals i la persona adulta
4. Iniciar-se en la interpretació de diferents manifestacions artístiques, literatura infantil i expressió artística per potenciar la creativitat, la imaginació i la curiositat.	Utilitzar diferents llenguatges i materials per expressar-se de forma lliura. Explorar les possibilitats artístiques Escoltar activament diferents obres de literatura infantil per tal de comprendre la història narrada Expressar verbalment les seves opinions i pensaments amb relació als temes tractats

Les competències específiques estan formulades de manera general i convé concretar-les per definir quins seran els aprenentatges que s'adquiriran amb la realització de la situació d'aprenentatge.

SABERS⁶

Amb la realització d'aquesta situació d'aprenentatge es tractaran els sabers següents:

Saber
<p><i>Desenvolupament de l'afectivitat</i></p> <ul style="list-style-type: none">
- Expressió i desenvolupament de relacions afectives i comunicatives, sabent demanar i acceptar ajuda quan es necessiti.
<p><i>Hàbits de vida saludable per a l'autocura i la cura de l'entorn</i></p> <ul style="list-style-type: none">
- Incorporació progressiva d'hàbits sostenibles i ecosocialment responsables relacionats amb la salut, el benestar personal i l'entorn en què habiten.
<p><i>Intenció i elements de la interacció comunicativa</i></p> <ul style="list-style-type: none">
- Adquisició progressiva de nou repertori comunicatiu. Elements de comunicació no verbal.
- Manifestació d'empatia i assertivitat en moments de relació i comunicació amb la resta d'infants i amb les persones adultes de referència. - Utilització de normes socials d'intercanvi lingüístic en situacions comunicatives que potenciïn el respecte i la igualtat: atenció, escolta activa, torns de diàleg i alternança.
<p><i>Comunicació oral. Expressió, comprensió i diàleg</i></p> <ul style="list-style-type: none">
- Ús d'un llenguatge respectuós amb les diferències i identificació progressiva, amb acompanyament adult, d'estereotips lingüístics.
<p><i>Experimentació en l'entorn. Curiositat, pensament científic, raonament lògic i creativitat</i></p> <ul style="list-style-type: none">
- Desenvolupament d'estratègies de construcció de nous coneixements: relacions i connexions entre el fet conegut i el que és nou i entre experiències prèvies i noves.

La vida amb els altres

Identificació i rebutjament d'estereotips de gènere en el joc i l'entorn proper amb l'ajuda de l'adult.

- Incorporació d'habilitats socials i pautes bàsiques de convivència, que incloguin el respecte a la igualtat de gènere.
- Sensibilitat i percepció de les necessitats i els desitjos dels altres amb una progressiva actitud d'ajuda i de col·laboració.
- Desenvolupament d'actituds d'empatia respecte als altres i envers la diversitat.

Interacció social i cultural en l'entorn

- Observació de la diversitat de costums, maneres d'interpretar la realitat, procedències, llengües familiars, entre un mateix i els companys i companyes de classe, i acceptació d'aquesta realitat com una manera d'aprendre.
- Reconeixement de models positius de referència.

⁶ Aquests sabers poden ser els mateixos que els referenciats al [Decret 21/2023, de 7 de febrer](#), d'educació infantil, i que estan organitzats per blocs. També es poden concretar o afegir nous sabers que responen al context proper de l'infant.

DESENVOLUPAMENT DE LA SITUACIÓ D'APRENTATGE

Quines són les principals decisions respecte a les estratègies metodològiques que es preveuen utilitzar? Quins tipus d'agrupament realitzarem?

La situació d'aprenentatge planteja d'una avaluació inicial per poder valorar si tenen interioritzats diferents estereotips de gènere. Aquesta avaluació inicial es realitza mitjançant un qüestionari les preguntes del qual han sigut extretes de:

Gravel, E. i Blais, M. (2023). El rosa, el blau i tu: Qüestions sobre estereotips de gènere per a infants. NubeOcho.

A través del qüestionari inicial, es connecta amb les idees prèvies dels infants i s'introdueix el tema que es treballarà. Seguidament, es realitza la lectura de dos contes: Rosa Caramel i la Princesa Kevin. Aquestes lectures es realitzaran al llarg de diferents sessions amb l'objectiu que introdueixin els aspectes que es tracten en les dues narracions. A més, amb la repetició i el bagatge de les històries, es pot oferir la oralitat del del conte, simplement amb la veu i la seva imaginació. Pel que fa a aquestes lectures, els infants participaran a dos reptes, cadascun relacionat amb un conte per tal de comprendre i aplicar la idea principal de cada conte infantil.

L'avaluació d'aquesta situació d'aprenentatge es realitza a través de la valoració dels resultats obtinguts en les dues activitats realitzades i a través de l'activitat d'avaluació inicial, ja que es repeteix al final d'aquesta intervenció educativa per tal de valorar si han reduït o erradicat els estereotips de gènere.

L'espai on es desenvolupa la situació és a l'aula amb els infants que formen el grup referent. Per realitzar les lectures inicials, es col·loquen en rotllana asseguts al terra i se'ls va ensenyant les il·lustracions del conte. Les lectures finals es fan sense el suport del conte per tal de potenciar la memòria i la imaginació. Els diferents reptes els faran de forma individual.

La distribució del temps d'aquesta situació d'aprenentatge és flexible i s'ha d'adaptar als interessos i les necessitats del grup d'infants. Es realitza al matí quan els infants es mostren més receptius i actius. A més, estan distribuïts amb el seu grup referent.

El material que utilitzen per fer els reptes és divers; estisores, ceres de colors, paper de seda, plantilla d'un elefant, el vestit de la princesa Kevin... per poder posar en pràctica habilitats motrius bàsiques i potenciar la seva creativitat.

El rol de l'equip educatiu ha de ser explicar els contes, plantejar preguntes per potenciar el seu esperit crític i acompanyar, orientar i intervenir en els moments que els infants ho necessitin.

PROPOSTES D'APRENTATGE I D'AVALUACIÓ

Proposta	Descripció de la proposta d'aprenentatge i d'avaluació	Temporització
<p>Compartim el que aprendrem <i>Joc, exploració, manipulació, descoberta... Què en sabem?</i></p>	<p>QÜESTIONARI INICIAL</p> <p>Per tal de descobrir què en saben els infants i quins estereotips tenen interioritzats, de forma individual, se'ls fa una entrevista. Les preguntes estan extretes del: Gravel, E. i Blais, M. (2023). <i>El rosa, el blau i tu: Qüestions sobre estereotips de gènere per a infants</i>. NubeOcho</p> <p>Les preguntes estan relacionades amb diferents estereotips de gènere: quins objectes creuen que són per a nenes i per a nenes o si per contra creuen que tots poden ser per a tothom. També si han sentit diferents frases estereotipades relacionades amb què pot fer un nen i una nena i si creuen que aquestes frases són veritat.</p> <p>D'aquesta manera, a través del llenguatge oral, tenen un primer contacte amb la temàtica que motiva aquesta situació d'aprenentatge. A més, exploren el concepte d'estereotips de gènere i prenen consciència de l'existència d'aquestes creences imposades socialment des de els primeres edats.</p>	10 minuts per infant
	<p>PRIMER CONTACTE AMB ROSA CAMEL</p> <p>Inicialment, a través de l'observació i l'exploració de la portada del conte, se'ls pregunta què creieu que passarà? quins elements coneixeu? quin color predomina? és un animal mascle o femella? Aquesta conversa estarà gestionada pel docent.</p>	10 amb el grup classe
	<p>PRIMER CONTACTE AMB PRINCESA KEVIN</p> <p>Per crear un primer contacte amb el conte, es pregunta als infants sobre què creuen que tractarà el conte? qui seran els protagonistes?... , s'espera que a partir de l'observació de la portada i les guardes puguin pensar una hipòtesis per resoldre les preguntes inicials plantejades.</p>	10 amb el grup classe
<p>Aprenem. <i>Mentre aprenem, anem fent conscients els infants que estem aprenent.</i></p>	<p>LECTURA COMBINAT AMB PREGUTNES</p> <p>Per prendre consciència sobre els estereotips de gènere. Es realitza en repetides ocasions la lectura del conte: Rosa Caramel. La narració del conte s'adapta a les necessitats dels infants per facilitar-ne la comprensió. El</p>	30 minuts

	<p>docent és el responsable de fer les modificacions necessàries. Pel que fa a les primeres lectures, es realitza amb el suport del conte per tal que els infants observin les il·lustracions del conte.</p> <p>Les darreres lectures es fa sense el conte per tal de potenciar la memòria i la imaginació dels infants.</p> <p>Quan la lectura finalitza, es realitzen diferents preguntes per poder iniciar un debat amb relació al tema de la narració. Alguns exemples serien:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Què penseu de Margarida? - Estava trist perquè realment volia ser rosa o per no fer enfadar els seus pares? - Per què la Margarida va decidir marxar de la tanca? - Per què surten les altres elefants de la tanca i s'ajunten a Margarida? 	
	<p>LECTURA COMBINAT AMB PREGUTNES</p> <p>Per prendre consciència sobre els estereotips de gènere. Aquest conte es llegirà en repetides ocasions per tal que els infants interioritzin el contingut del llibre. Les diferents lectures es combinaran amb activitats d'aplicació per tal de posar en pràctica les idees exposades al llarg del conte anomenat: La princesa Kevin. A més, al final de la lectura es fan diferents preguntes per poder iniciar un debat amb relació al tema de la narració. Alguns exemples serien:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Com s'ha sentit en Kevin? - Hauríeu ajudat a en Kevin? - Cadascú es pot disfressar del que vol? 	30 minuts
<p>Apliquem el que hem après.</p> <p><i>Què hem après? Per a què ens serveix o ens pot servir</i></p>	<p>REPTE ROSA CAMEL</p> <p>El repte plantejat amb relació al conte Rosa Caramel consisteix a crear el seu propi elefant lliure d'estereotips de gènere. Així doncs, una vegada finalitzada la primera lectura d'aquest conte, cada infant de forma individual, mitjançant unes plantilles i diferents ceres de colors, crea el seu propi elefant/a en funció dels seus gustos, interessos i aspectes que li hagi despertat la lectura del conte.</p>	45 minuts

<p><i>el que hem après? Per què és útil el que aprenem?</i></p>	<p>COMPARTIM ELS ELEFANTS</p> <p>Una vegada, realitzada la segona lectura de Rosa Caramel, cada infant explicarà les característiques del seu elefant/a. D'aquesta manera, posen en comú les seves idees per tal de potenciar el respecte envers les creacions dels companys i companyes. Així doncs, a partir dels elefants obtinguts, es pot valorar què han après i poden aplicar-ho a través del llenguatge artístic.</p>	30 minuts
	<p>REpte LA PRINCESA KEVIN</p> <p>Una vegada realitzada la primera lectura del conte, en un paper de mural, els infants observaran dibuixat la silueta del cos d'en Kevin, amb la cara retallada i disfressat amb el vestit. El repte consisteix a que cada infant agafi retalls de paper de seda de diferents colors i, de forma aleatòria, els enganxi al dibuix del vestit d'en Kevin. A través d'aquesta activitat posen en pràctica diferents habilitats plàstiques i artístiques. D'aquesta manera, obtindran un vestit decorat per tots els infants de l'aula i crearan un únic vestit amb l'aportació de cada infant.</p>	45 minuts
	<p>ENS VESTIM DE PRINCESA!</p> <p>Després de la segona lectura, cada infant es posarà el vestit, és a dir, aprofitant que la cara està retallada, farem una fotografia de cada infant amb el vestit per tal de trencar amb la idea que només poden portar vestits les nenes i que només poden ser de color rosa.</p>	30 minuts
	<p>SOM DIFERENTS</p> <p>Una vegada realitzada la tercera lectura, amb les fotografies impreses de cada infant amb el vestit, crearan un mural format per tots els i les alumnes de l'aula amb el vestit que han decorat entre tots. A més, desperten el sentiment de pertinença d'un grup i la diversitat que existeix entre ells, ja que a pesar de portar el mateix vestit, tots són diferents.</p>	25 minuts

	<p>QÜESTIONARI FINAL Per tal de descobrir si els infants han despertat la consciència amb relació als estereotips de gènere, se'ls torna a plantejar el qüestionari inicial per tal de valorar la progressió que han fet respecte el punt inicial. D'aquesta manera, podran saber què han après i si han interioritzat aspectes essencials per convida en una societat més justa i igualitària.</p>	<p>10 minuts per infant</p>
--	---	------------------------------------

MESURES I SUPORTS UNIVERSALS⁷

- Ús d'un llenguatge ric, inclusiu i adequat a l'edat dels infants.
- Ús de gestos, expressions facials, repeticions i vocalitzacions per reforçar i emfatitzar els missatges orals.
- Gestió flexible del temps, els espais i els materials.
- Respecte als diferents ritmes i maneres d'aprendre dels infants.
- Ajuda i suport en cas de demanda o necessitat (explícita o implícita).

MESURES I SUPORTS ADDITIONALS⁸ O INTENSIVS⁹

Quines mesures o suports addicionals o intensius es proposen per a cadascun dels alumnes següents:

- Les mesures i suports addicionals o intensius no s'utilitzen perquè a l'aula no hi ha cap infant necessitats educatives especials.

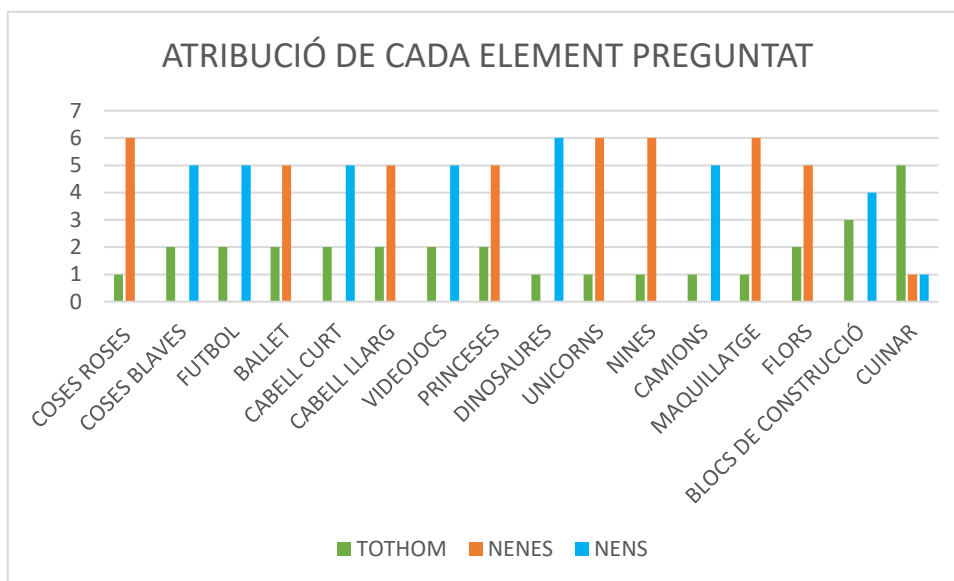
⁷Les mesures i els suports universals són els que s'adrecen a tot l'alumnat. Han de permetre flexibilitzar el context d'aprenentatge, proporcionar a alumnes i docents estratègies per minimitzar les barreres d'accés a l'aprenentatge i a la participació que es troben a l'entorn, i garantir la convivència i el compromís de tota la comunitat educativa.

⁸Les mesures i els suports addicionals s'adrecen a alguns alumnes. Permeten ajustar la resposta educativa de manera flexible, preventiva i temporal, focalitzant la intervenció educativa en aquells aspectes del procés d'aprenentatge que poden comprometre l'avenç personal i escolar.

⁹Les mesures i els suports intensius són específics per a l'alumnat amb necessitats educatives especials, estan adaptats a la seva singularitat i permeten ajustar la resposta educativa de manera extensa, amb una freqüència regular i, normalment, sense límit temporal.

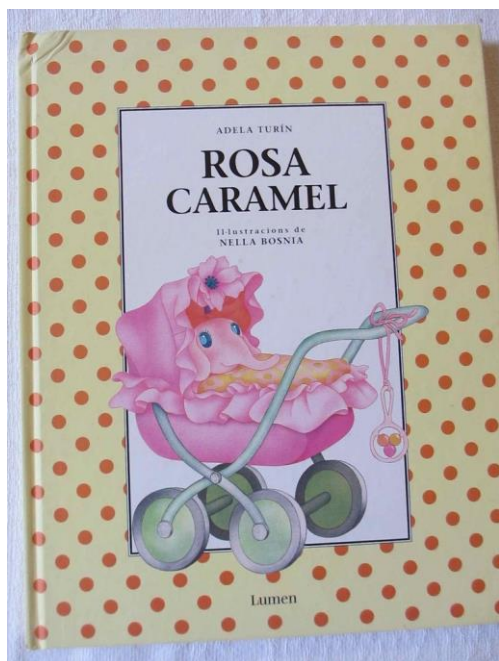

7.2. ANNEX 2: RESULTATS BLOC 1, QÜESTIONARI INICIAL

Figura: 36: Gràfic dels resultats extrets a les preguntes del bloc 1

7.3. ANNEX 3: ROSA CARMEL

Autora: Adela Turín

Nombre de pàgines: 40

Editorial: Lumen

Idioma: Català

Enquadernació: Cartoné

ISBN: 9788426452009

Data de publicació: 1975

Nota: Conte Rosa Caramel

A continuació hi ha un recull de fotografies del repte relacionat amb el conte: Rosa Caramel

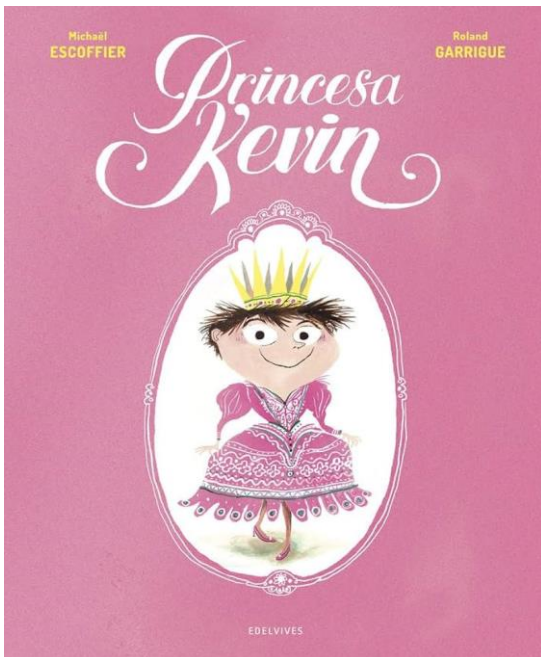

Figura 37 - 40: Infants pintant amb ceres de colors el seu elefant o la seva elefanta

Figura 41: Resultats dels elefants/es dels infants del grup blau

7.4. ANNEX 4: PRINCESA KEVIN

Autor: Michael Escoffier

Nombre de pàgines: 29

Editorial: Editorial Luis Vives
(Edelvives)

Idioma: Català

Enquadernació: Tapa dura

ISBN: 9788414024911

Data de publicació: 2019

Nota: Conte la Princesa Kevin

A continuació hi ha un recull de fotografies del repte relacionat amb el conte: La princesa Kevin

Figura 42: Plantilla vestit princesa Kevin

Figura 43: Infants enganxant els retalls de paper de seda

Figura 44: Resultat vestit fet pels infants del grup blau

Figura 45 i 46: Infants fent el mural de les Princeses del Grup Blau

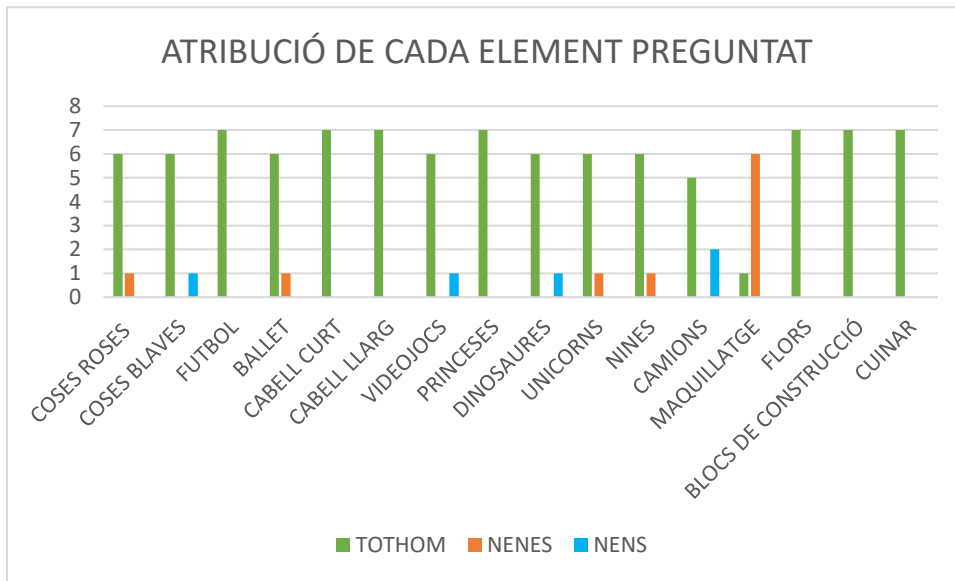

Figura 47: Mural penjat el vidre de l'aula per poder mostrar-lo a la comunitat educativa

Figura 48: Infants observant el mural

7.5. ANNEX 5: RESULTATS BLOC 2, QÜESTIONARI FINAL

Figura: 48: Gràfic dels resultats extrets a les preguntes del bloc 1